

Evaluering af Keeping Foster Parents Trained and Supported (KEEP)

Midtvejsevaluering udarbejdet af Oxford Research for Socialstyrelsen

November, 2016

Midtvejsevaluering af KEEP

November 2016

Om Oxford Research Knowledge for a better society

Oxford Research er en specialiseret videnvirksomhed med fokus på velfærdsområderne og erhvervs- og regionaludvikling.

Oxford Research gennemfører skræddersyede analyser, implementeringsevalueringer og effektevalueringer for offentlige myndigheder, fonde og organisationer i civilsamfundet. Vi rådgiver også om strategiuudvikling, faciliterer udviklingsprocesser og formidler vores viden på undervisningsforløb og seminarer. Vi kombinerer akademisk fordybelse, strategisk forståelse og god kommunikation – på den måde skaber vi anvendelsesorienteret viden, der kan gøre en forskel.

Oxford Research er grundlagt i 1995 og har selskaber i Danmark, Norge, Sverige, Finland og Letland. Oxford Research er en del af Oxford Gruppen.

Oxford Research A/S
Falkoner Alle 20, 4.
2000 Frederiksberg C
Danmark
(+45) 33 69 13 69
office@oxfordresearch.dk
www.oxfordresearch.dk

Indholdsfortegnelse

RESUMÉ	4
Læsevejledning	5
Hovedresultater	6
Anbefalinger	7
1. INDLEDNING	9
2. IMPLEMENTERINGEN AF KEEP	13
2.1 Implementeringsanalysernes afsæt	14
2.2 Ledelsens strategiske fokus	15
2.3 Organisering og ledelse af implementeringen	16
2.4 Rekruttering og fastholdelse af gruppeledere	17
2.5 Uddannelse af gruppeledere	17
2.6 Gruppeledernes metodeloyalitet	20
2.7 Rekruttering af plejefamilier	26
2.8 Kriterier for valg af plejeforældre	27
2.9 Plejeforældrenes modtagelse af keep	28
3. MIDTVEJSSTATUS PÅ VIRKNINGEN AF KEEP	32
3.1 Plejeforældrenes stressniveau	32
3.2 Plejebørnenes adfærdsvanskeligheder	33
4. METODE OG DATAGRUNDLAG	36
LITTERATUR	39

Resumé

Keeping Foster Parents Trained and Supported (KEEP) er et amerikansk forældretræningsprogram, der har til formål at styrke plejeforældres kompetencer til at støtte deres plejebørns udvikling og trivsel, samt reducere eventuelle adfærdsvanskeligheder. KEEP er siden 2015 blevet afprøvet i Danmark for første gang i 5 kommuner og 2 organisationer, og nærværende evaluering er midtvejsevalueringen heraf.

Formålet med midtvejsevalueringen er primært at svare på, hvordan KEEP kan implementeres i Danmark. Det handler om at belyse, hvordan de enkelte kommuner og organisationer i indsatsen implementerer metoden, og i hvilken grad det gøres med høj loyalitet over for metodens kerneelementer. Derudover skal midtvejsevalueringen afdække, hvad der karakteriserer den lokale oversættelse af indsatsen og de faktorer i det generelle implementeringsmiljø, der hæmmer og fremmer implementeringen. I evalueringen gives en status på virkningen af KEEP. Det drejer sig om mål på både plejeforældre (mindsket stressniveau) og plejebørnene (færre adfærdsvanskeligheder). Den endelige effektanalyse foreligger i slutevalueringen i 2017.

Midtvejsevalueringen bygger på et solidt vidensgrundlag, der består af store mængder af både kvantitative og kvalitative data. Det drejer sig om interviewdata, surveydata om virkninger, fidelitetsdata (i hvor høj grad gruppelederne følger de undervisningslementer og metoder, der er i KEEP) og aktivitetsregistreringer.

Boks 1: Beskrivelse af KEEP

KEEP er et gruppebaseret forløb til plejefamilier bestående af 16 ugentlige sessioner af 90 minutter. På hvert forløb kan der deltage plejeforældre for op til 6 plejebørn, dvs. mellem 6-12 deltagere pr. KEEP forløb afhængigt af om begge plejeforældre deltager.

Teoretisk baserer KEEP sig primært på social læringsteori, og tilgangen har et stort fokus på positiv forstærkning af barnet og 'mild' disciplin. 14 af sessionerne har et forudbestemt indhold, mens de resterende 2 sessioner er valgfrie og tager udgangspunkt i problematikker, som plejefamilierne specifikt står stillet overfor og gerne vil behandle. Sessionerne omhandler:

- Plejeforældrenes etablering af et samarbejde med barnet
- Fokus på plejebarnets positive adfærd fremfor vanskelighederne
- Brug af pointsystemer og belønninger
- Grænsesætning og "tage en pause" (timeout)
- Hvordan plejeforældrene kan undgå magtkampe
- Før-indlæring af rigtig opførsel fx i forbindelse med situationer i offentligheden
- Håndtering af særlig svær adfærd og opbygning af positive sociale relationer.

Både gruppediskussioner, rollespil, videovignetter og hjemmearbejde bruges.

Gruppelederen står for at facilitere det ugentlige gruppeforløb og træne plejeforældrene samt ringe til dem én gang ugentlig, hvor plejeforælder og barnets trivsel diskuteres, og den opnåede viden inddrages i og kvalificerer den efterfølgende undervisning (Parents Daily Report, PDR). Hvis plejeforælderen ikke kan deltage på en af kursusdagene, skal gruppelederen tilbyde erstatningsbesøg.

KEEP er udviklet af Patricia Chamberlain fra Oregon Social Learning Center i USA. OSLC er altså leverandøren af KEEP og står for undervisningen af gruppelederne. Dertil laver OSLC fidelitetsmålinger (FAR) på gruppelederne via videooptagelser af de ugentlige sessioner og giver dem ugentlig telefonisk vejledning.

LÆSEVEJLEDNING

Nedenfor er angivet læseguide til rapporten.

I det første opsummerende kapitel fremføres hovedresultaterne af midtvejsevalueringen. Dette kapitel kan læses selvstændigt. De følgende kapitler går mere i dybden med analyser og pointer bag de enkelte hovedresultater.

Kapitel 1: Er rapportens indledning. Her beskrives evalueringens formål og analytiske perspektiv. Derudover beskrives indsatsens forandringsteori dvs. hvordan det forventes, at KEEP skaber den ønskede virkning.

Kapitel 2: Analyse og vurdering af KEEP's implementering. Kapitlet giver en status på implementeringen af KEEP og afdækker, hvad der er hæmmer og fremmer for en vellykket implementering. Der sættes bl.a. fokus på rekruttering af plejefamilier til KEEP, samt gruppeledernes loyalitet over for de metoder, der er i KEEP.

Kapitel 3: Kapitlet giver en status på virkningen af KEEP. Den endelige effektevaluering foreligger i 2017. Med afsæt i før-efter målinger på både plejebørn og plejeforældre gives en status på udviklingen i henholdsvis plejeforældrestress og plejebørnenes psykiske trivsel og adfærdsvanskeligheder. Det er såkaldte forventede out-comemål af KEEP.

Kapitel 4: Metode – og datakapitel, der redegør udførligt for de anvendte metoder og datakilder til midtvejs-evalueringen af KEEP.

Litteratur: Bagerst i rapporten er en liste over den litteratur, der refereres til i rapporten.

HOVEDRESULTATER

Nedenfor opsummeres hovedresultaterne af midtvejsevalueringen af KEEP. KEEP er en metode til at styrke plejeforældres kompetencer til at støtte op om plejebarnets udvikling og trivsel. Metoden er udviklet og afprøvet i USA, men også lande såsom England og Sverige har afprøvet KEEP. Implementeringen af KEEP afprøves i fem kommuner og to private leverandørorganisationer i projektperioden fra 1. januar 2015 til 31. december 2017. De deltagende kommuner består af Herning, Varde, Slagelse, Odense og Lolland Kommune. De selv-ejende organisationer udgøres af Fonden Vita og FABU.

Der er opbakning til implementeringen af KEEP

Enhver indsats implementeres i en kontekst, der på forskellig vis har betydning for implementeringen. Analysen viser samlet, at der er etableret en positiv ramme for implementeringen af KEEP i Danmark. Evaluatoren vurderer særligt, at afsættet i en ændret strategi nationalt og lokalt for anbringelsesområdet med fokus på øget anvendelse af forskellige former for familiepleje bidrager til, at fagfolk og plejefamilier oplever behovet for og ser meningen i at gennemføre KEEP. Der er således en tydelig ledelsesmæssig opbakning og prioritering.

KEEP forankres i kommunernes driftsorganisation

Evaluatoren bemærker, at KEEP organisatorisk er placeret som en delopgave i driftsorganisation fremfor etableringen af en selvstændig projektorganisation. Dette anser evaluatoren som en fordel i implementeringen, idet der involveres bredt og hermed skabes forståelse for KEEP bredt i organisationen. Herudover er det en stor organisatorisk fordel i forhold til en fremtidig forankring af KEEP. Gruppelederne er blevet rekrutteret internt blandt familieplejekonsulenter, hvilket også understreger en implementering tæt på den eksisterende drift.

Uddannelsen af gruppelederne møder kritik

Uddannelsen af gruppeledere har mødt en række udfordringer og modtager derfor også kritik fra gruppelederne. Evaluatoren vurderer, at de centrale opmærksomhedspunkter er sproglige og fagkulturelle. På samme vis har coachingen foretaget af den amerikanske uddannelsesleverandør været udfordret af praktiske forhold omkring oversættelser af sessioner, samt sproglige og fagkulturelle forskelle i selve coachingen.

KEEP forløbene er gennemført loyalt over for metoderne

Implementeringen af KEEP er, på tværs af alle kommuner og organisationer, foretaget med loyalitet over for metoden. Gruppelederne mødte flest udfordringer i gennemførelsen af de første sessioner i første forløb, hvor de har skullet finde sig til rette i rollen som facilitator. For samtlige fem kommuner og to organisationer, der deltager i projektet, gælder det, at startvanskelighederne ifølge gruppeledernes egen vurdering hurtigt blev overvundet, og gruppelederne melder, at de nu har fundet sig til rette i konceptet. Det er et vilkår, at der skal ske en lokal oversættelse og, at dette har været en tidskrævende opgave for gruppelederne. I en fremtidig implementering af KEEP i andre kommuner og organisationer, må det forventes, at den lokale oversættelse bliver lettere, da der foreligger en faglig (og sproglig) oversættelse af KEEP.

Plejeforældrene bliver mindre stresset og plejebørnenes trivsel højnes

De forventede virkninger af KEEP som metode er, at plejebørnenes socioemotionelle adfærdsproblemer mindskes, og deres psykiske trivsel højnes. Det forventes at ske som et resultat af, at plejeforældrene lærer at fokusere på barnets positive adfærd og får konkrete måder at håndtere børnenes adfærdsvanskeligheder på. Det betyder også, at en forventet effekt er, at plejeforældrene oplever at blive mindre stresset i situationer, hvor børnene udviser adfærdsproblemer.

Den endelige effektevaluering gennemføres i slutningen af 2017. Midtvejsevalueringen viser foreløbigt, at plejeforældrenes stressniveau falder efter, at de har deltaget i et KEEP forløb. Analysen viser ydermere et fald i plejebørnernes adfærdsvanskeligheder efter, at deres plejeforældre har deltaget i et KEEP forløb.

Opdeles børnene i graden af deres adfærdsvanskeligheder ses det, at fra at 64 % af plejebørnene som udgangspunkt befinder sig inden for normalområdet¹, stiger dette tal til 73 % efter, at plejefamilierne har gennemført et KEEP forløb; 5 % færre plejebørn befinder sig i grænseområdet; og 4 % færre plejebørn er uden for normalområdet, hvis man sammenligner før og efter KEEP.

ANBEFALINGER

Der kan på baggrund af midtvejsevalueringen udledes anbefalinger til den resterende projektperiode og til en fremtidig implementering af KEEP i Danmark. Anbefalingerne er opdelt efter, hvilke aktører anbefalingen retter sig mod:

- Deltagende kommuner og organisationer
- Socialstyrelsen
- Kommuner og organisationer, der fremadrettet ønsker at implementere KEEP

Anbefalingerne tager ikke blot afsæt i de nævnte hovedresultater, men også i de øvrige analyser og resultater af midtvejsevalueringen (uddybes i kapitel 2 og 3).

De deltagende kommuner og organisationer

Evaluators anbefaler, at deltagende kommuner og organisationer:

- Overvejer at give gruppelederne en administrativ støttefunktion, som tager sig af booking af lokaler, forplejning, it-udstyr m.v. Dette giver gruppelederne rum til at koncentrere sig om indholdet i forløbene.
- Informerer øvrigt fagpersonale om KEEP. Det giver en spredning af viden til alle de fagfolk, der er omkring plejefamilien.
- Giver informationerne fra de ugentlige stressmålinger (PDR) tilbage til plejeforældrene. Det kan fx gøres i et oversigtsskema, hvor det bliver muligt for plejeforældrene visuelt at følge med i deres egen udvikling. Det giver afsæt for yderligere refleksion over egen adfærd og praksis.
- Sørger for, at projektledere formidler de centrale pointer fra midtvejsevalueringen til gruppeledere og andre relevante aktører.

Socialstyrelsen

Evaluators anbefaler, at Socialstyrelsen:

- Følger op på de udfordringer, som midtvejsevalueringen har identificeret. Det kan f.eks. anbefales, at Socialstyrelsen faciliterer et netværksmøde for kommuner, organisationer og evaluator, hvor formålet er at afdække detaljerigdommen i de lokale ”oversættelser” af KEEP i kommunerne og organisatio-

¹ Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ). Normalområdet (SDQ 0-15), grænseområde (SDQ 16-19) og uden for normalområdet (SDQ 20-40)

nerne. Dette kan danne grundlag for at lave en generisk metodebeskrivelse af KEEP i Danmark. Netværksmødet kan også benyttes til at dele de gode konkrete erfaringer og praktiske løsninger, samt finde fælles løsninger på eventuelle udfordringer.

- Er opmærksom på, at der med brugen af udenlandske leverandører af socialfaglige programmer skal tages hensyn til, at de sproglige og fagkulturelle forskelle har stor betydning for uddannelsen af professionelle. Det kan overvejes om udenlandske leverandører skal forpligtes til at orientere sig i den danske fagkultur

Kommuner, der ønsker at implementere KEEP

Evaluators anbefaler, at kommuner:

- Er opmærksom på, at KEEP opleves som et yderst relevant redskab i en kommunal strategi, hvor plejefamilier i højere grad anvendes som anbringelsesform, hvilket igen resulterer i en bredere målgruppe af børn i plejefamilier.
- I en implementering af KEEP placerer arbejdet som en del af driftsorganisationen, hvor gruppelederne rekrutteres fra familieplejekonsulenterne.
- Prioriterer at uddanne flere end to gruppeledere. Da certificering af den enkelte gruppeleder kræver gennemførelse af tre gruppeforløb indenfor et år, vil ikke alle gruppeledere kunne certificeres på samme tidspunkt. På trods af dette og de økonomiske omkostninger hertil, må det anbefales at uddanne mere end to gruppeledere pr. kommune/organisation for at mindske sårbarheden i forbindelse med personaleomsætning.
- Afsætter flere ressourcer til gruppelederne i forbindelse med det første KEEP forløb set i forhold til de efterfølgende forløb. Midtvejsevalueringen viser, at gruppelederne ved det første forløb har brug for mere tid til at omsætte den nye viden og de nye metoder til praksis.

1. Indledning

Initiativet ”Tidlig Indsats – Livslang Effekt” skal fremme udsatte børn og unges trivsel, udvikling og læring ved at styrke kommunernes brug af forebyggende indsatser². Ambitionen er at skabe flere muligheder for børn og unge, uanset hvilken familie de kommer fra, for herved at mindske uligheder. Dette sker gennem både videreudvikling, afprøvning og udbredelse af indsatser i kommunerne.

I den forebyggende indsats over for udsatte børn og unge spiller plejefamilier en afgørende rolle. Der er derfor afsat 10 mio. kr. til et projekt, der skal afprøve og udbrede det videnskabelige program Keeping Foster Parents Trained and Supported (KEEP).

KEEP er en metode til at styrke plejeforældres kompetencer til at støtte op om plejebarnets udvikling og trivsel. KEEP forebygger og behandler adfærdsvanskeligheder blandt plejebørn. Metoden er udviklet og afprøvet i USA, men også lande såsom England og Sverige har afprøvet KEEP. Implementeringen af KEEP afprøves i fem kommuner og to private leverandørorganisationer i projektperioden fra 1. januar 2015 til 31. december 2017. (se boks 1).

De deltagende kommuner består af Herning, Varde, Slagelse, Odense og Lolland Kommune. De selvejende organisationer udgøres af Fonden Vita og FABU.

Boks 2: Forskellige definitioner af familiepleje

Der findes forskellige typer af plejefamilier: almindelige, kommunale og netværksplejefamilier.

Almindelige plejefamilier er den mest benyttede form for familiepleje. Man kan blive almindelig plejefamilie på to måder - enten ved en generel godkendelse eller konkret godkendelse. En generelt godkendt plejefamilie kan modtage plejebørn fra både egen og andre kommuner, hvor man som konkret godkendt plejefamilie er godkendt til at modtage et bestemt barn eller søskendepar.

Med Barnets Reform af 1. januar 2011 kom kommunale plejefamilier ind i lovgivningen som en særlig kategori. Kommunale plejefamilier er plejefamilier, som i kraft af deres kompetencer og kvalifikationer er godkendt til at have børn i pleje, som har tungere problemer, end børn i plejefamilier normalt har. Kommunale plejefamilier har typisk stor anciennitet og ofte også en relevant socialfaglig baggrund.

Når der i barnets netværk findes en person, der gerne vil og skønnes egnet til at have barnet boende, kan netværkspleje komme på tale. Netværksplejefamilier udgør hermed en særlig kategori, da de på forhånd har en relation til barnet. Der gælder særlige regler for netværksplejefamilier, som bl.a. skal godkendes af den kommune, som forældremyndighedsindehaveren bor i. Derudover godkendes de kun til det konkrete barn eller søskendepar, som anbringelsen drejer sig om, og som udgangspunkt får de ikke betaling (vederlag) for at have barnet boende.

² www.socialstyrelsen.dk

1.1 EVALUERINGENS FORMÅL OG FORANDRINGSTEORI

Midtvejsevalueringen har til formål at dokumentere KEEPs foreløbige resultater, hvilket både indebærer en status på de forventede effekter samt status på implementeringen af KEEP. Fokus er i særdeleshed på implementering, og rapporten har et udpræget fokus på netop potentielle implementeringsudfordringer af KEEP i en dansk kontekst. Den præsenterede viden kan gavne den fortløbende implementering af KEEP og give input til nye kommuner og organisationer, der overvejer at benytte KEEP. Midtvejsevalueringen udgør således basis for den endelige evaluering inklusiv effekt – og økonomisk evaluering, som foreligger i 2017. Midtvejsevalueringen er gennemført i 2. og 3. kvartal 2016.

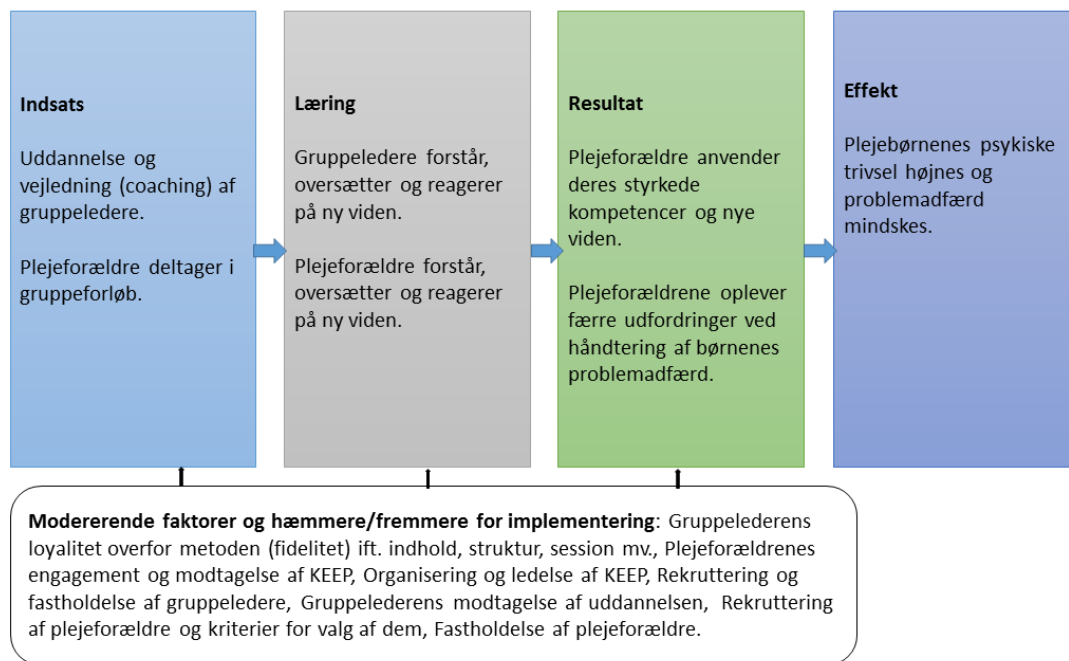
Evalueringen som helhed skal besvare 3 hovedspørgsmål om anvendelsen af KEEP:

1. Får plejebørnene det bedre?
2. Hvordan kan KEEP implementeres i en dansk kontekst?
3. Hvad koster etablering og drift af KEEP?

Midtvejsevalueringen besvarer primært spørgsmål 2. Derudover giver vi en foreløbig status på spørgsmål 1. Spørgsmål 1 og 3 besvares i forbindelse med slutevalueringen.

I figur 1 ses KEEPs forandringsteori. Indsatsen består af en indledende opkvalificering og uddannelse af gruppeledere. Gruppelederne står derefter for at rekruttere plejefamilier til KEEP samt facilitere gruppeforløb for dem. Det forventes, at plejeforældrene opnår ny viden og får nye værktøjer til at håndtere plejebørnenes adfærd, og at plejeforældrene oplever et større overskud ift. at kunne håndtere eventuelle adfærdsproblemer; Plejeforældrenes stressniveau mindskes som følge heraf. På den lange bane forventes det, at plejebørnenes psykiske trivsel højnes, og de socioemotionelle adfærdsproblemer mindskes.

Figur 1: KEEPs forandringsteori

Kilde: Oxford Research, 2016

Det forventes, at der er en række faktorer, der påvirker implementeringen af KEEp. De er anført i den nederste kasse under virkekæden.

En succesfuld **implementering** af KEEp i Danmark, og dermed en forventning om effekt af indsatsen, afhænger af to overordnede faktorer.

- Metodefidelitet, det vil sige i hvor høj grad gruppelederne følger de undervisningslementer og metoder, der er i KEEp. Det er vigtigt at følge fideliteten for at kunne påvise, hvorfor indsatsen virker og hvilke konkrete greb, der skal til for, at indsatsen virker.
- Løsninger på konkrete implementeringsudfordringer i dansk kontekst.

Implementeringsevalueringen består således af to analyser af hhv. metodefideliteten og meningstilskrivelsen af det evidensbaserede program til den danske kontekst³. Implementeringsevalueringen har sit fokus på balancen mellem metodefideliteten over for indsatsens kernelementer og fleksibilitet i tilpasningen til konteksten. Det er i denne balancegang, at evaluator på baggrund af evalueringen vurderer, om og hvor der er implementeringsudfordringer samt beskriver gode løsninger i gennemførelsen.

Udover en implementeringsanalyse afdækker evaluator de foreløbige tendenser på virkningen af KEEp. I midtvejsevalueringen afrapporteres på udviklingen blandt plejebørn og plejeforældre, der i perioden september 2015 til juni 2016 har deltaget i et KEEp forløb. Der er alene tale om en progressionsanalyse uden sammenligning

³ Fixen et al. (2005): Implementation research: A Synthesis of the Literature, *Tampa Florida*

med en kontrolgruppe. Det er med andre ord de foreløbige tendenser for effekten, der kan peges på her i midtvejsevalueringen. Effektevalueringen af KEEP gennemføres i 2017.

2. Implementeringen af KEEP

Enhver indsats implementeres i en kontekst, der på forskellig vis har betydning for implementeringen. I figur 2.1 nedenfor præsenteres implementeringstrekanten med Ledelse, Organisering og Mennesker, som de tre dimensioner, hvorunder der oftest findes faktorer, der påvirker implementeringen. Analysen er derfor struktureret ud fra disse tre dimensioner. Forud for analyserne præsenteres analysernes fund.

Analysen viser samlet, at der er etableret en positiv ramme for implementeringen af KEEP, hvor en række specifikke forhold vurderes at fremme en fornuftig implementering af konceptet i de respektive lokale organisationer.

Strategisk fokus på anbringelser i plejefamilier giver KEEP mening

Evaluators vurderer særligt, at afsættet i en ændret strategi nationalt og lokalt for anbringelsesområdet bidrager til, at fagfolk og plejefamilier oplever behovet for og ser meningen i at gennemføre KEEP. Der er således en tydelig ledelsesmæssig opbakning og prioritering.

Implementering i driftsorganisationen er en fordel

Evaluators bemærker derudover, at KEEP organisatorisk er placeret som en delopgave i driftsorganisationen fremfor etableringen af en selvstændig projektorganisation. Dette anser vi som en fordel i implementeringen, idet der involveres bredt og hermed skabes forståelse for KEEP bredt i organisationen. Herudover er det en stor organisatorisk fordel i forhold til en fremtidig forankring af KEEP.

Alle steder er gruppelederne rekrutteret internt blandt familieplejekonsulenter, hvilket også understreger en implementering tæt på den eksisterende drift. Den interne rekruttering giver desuden den fordel, at familieplejekonsulenterne bruges aktivt i rekrutteringen af plejefamilier. Familieplejekonsulenterne kan udvælge plejefamilierne på baggrund af kendskab til familiens behov og motivation. Ligesom familieplejekonsulenten kan motivere plejefamilien til at deltage. Evaluators vurderer, at årsagen til, at der ikke – som det til eksempel har været tilfældet i den svenske implementering af KEEP – har været rekrutteringsproblemer, blandt andet er, at rekrutteringen af plejefamilier er foretaget af familieplejekonsulenterne. En lignende organisering må derfor anbefales ved fremtidige implementeringer af KEEP.

I forlængelse heraf vurderer evaluators, at det har været fornuftigt at give mulighed for, at flere gruppeledere pr. kommune og organisation kunne uddannes. Med flere uddannede gruppeledere involveres flere fra driftsorganisationen i implementeringen. Ligesom sårbarheden i forbindelse med medarbejderomsætning mindskes.

Sproglige og fagkulturelle forskelle har betydning for undervisning og coaching

Uddannelsen af gruppeledere har mødt en række udfordringer og modtager derfor også kritik. Evaluators vurderer, at de centrale opmærksomhedspunkter er sproglige og fagkulturelle. Bl.a. er undervisning på et fremmesprog med simultantolkning af flere informanter nævnt som en anstrengende dialogform. Det må anbefales, at tid og menneskelige ressourcer tager højde for, at undervisningssituationen er mere krævende end sædvanligt, når der undervises på fremmedsprog og af undervisere, der ikke kender den danske kontekst. Der er ikke fremkommet konkrete afbødende forslag i de gennemførte interview, men evaluators vurderer på baggrund af beskrivelserne i interviewene, at det ganske enkelt handler om tid afsat i selve undervisningssituationen og tid for underviserne til at restituere mellem undervisningsdage.

På samme vis har coachingen foretaget af OSLC været udfordret af praktiske forhold omkring oversættelser af sessioner samt sproglige og fagkulturelle forskelle. Dette er Socialstyrelsen opmærksom på og har søgt at imødegå dels med en opstramning på de sproglige oversættelser dels med en tydeligere forventningsafstemning i forhold til, at der er tale om coaching og ikke om supervision.

Metodeloyalitet er hurtigt opnået i kommuner og organisationer

Implementeringen vurderes at være fortaget med loyalitet over for metoden. Data viser ikke overraskende, at gruppelederne mødte flest udfordringer i gennemførelsen af de første sessioner i første forløb. Gruppelederne har skullet finde deres ben i metoden og skulle finde sig til rette i rollen som facilitator. For samtlige fem kommuner og to organisationer, gælder det, at startvanskelighederne ifølge gruppeledernes egne vurderinger hurtigt er blevet overvundet, og gruppelederne har fundet sig til rette i konceptet. Dette understøttes af fidelitetsdata; allerede ved anden sessionen er der ingen kommuner eller organisationer, som OSLC vurderer, afviger væsentlig fra metoden.

En national oversættelse sprogligt og fagligt skal gå forud for lokale tilpasninger

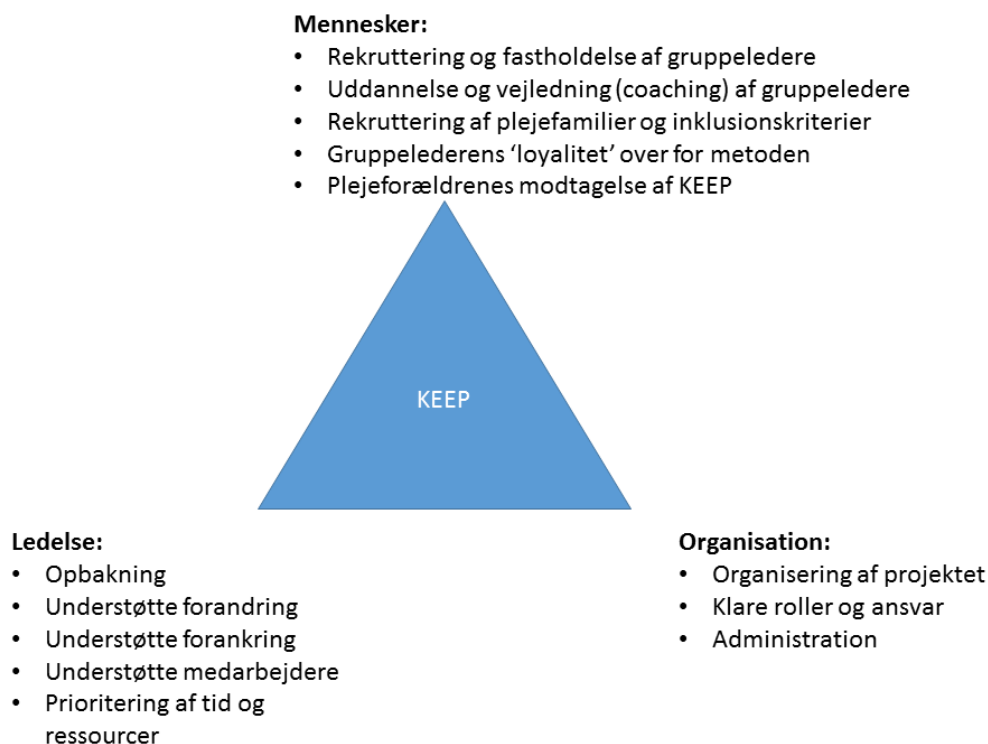
Det er en meget central erfaring, at KEEP skal oversættes til både det danske sprog, en dansk fagkultur og den lokale kontekst i de kommuner og organisationer, hvor KEEP implementeres. Det har været en betragtelig opgave, hvor gruppelederne giver udtryk for at have været en del af den nationale sproglige og faglige oversættelse fremfor alene at skulle forholde sig til lokale tilpasninger. Fremadrettet og når andre udenlandske socialfaglige metoder indhentes til Danmark må det anbefales, at der afsættes god tid til at få en national oversættelse både sprogligt og fagligt på plads forud for opstart. Det kan fx være i form af at sikre afholdelse af en faglig fortolkningsworkshop, sådan som det oprindeligt var planlagt i oversættelsesprocessen for KEEP.

Ovenstående konklusioner beror på de implementeringsanalyser, der præsenteres i de følgende afsnit.

2.1 IMPLEMENTERINGSANALYSERNES AFSÆT

Implementeringsanalyserne tager deres teoretiske afsæt i Socialstyrelsens implementeringstrekant. Heraf tydeliggøres det, at implementeringsevaluering ikke er en ensidet størrelse, der udelukkende handler om indsatsen, hvorvidt denne følges, og hvilket indhold der præcis er i denne. Indholdet er vigtigt, men derudover fremhæves organisation, mennesker og ledelse som væsentlige parametre i konteksten for implementeringen.

Figur 2.1: KEEP's implementeringstrekan

Kilde: Oxford Research, 2016

Implementeringsanalysen afdækker status for og betydningen af de nævnte faktorer i trekanten.

2.2 LEDELSENS STRATEGISKE FOKUS

Anbringelsesområdet har gennem de senere år været genstand for flere reformer og lovændringer. Med 'Barnet Reform' i 2011 blev serviceloven ændret således, at anbringelse i plejefamilie skal overvejes som en mere hensigtsmæssig foranstaltning end institutionsanbringelse⁴. Dette har betydet en stigning i anvendelsen af plejefamilier, hvilket har øget fokus på plejefamilierne og deres forhold i landets kommuner.

Når flere børn anbringes i familiepleje, har målgruppen af børn udvidet sig til i større grad at omfatte børn med større problemtyngde end før Barnets Reform, hvilket stiller øgede krav til plejefamilierne⁵. I interview af projektlederne og i projektansøgninger fra kommunerne beskrives det tydeligt, at lovændringen har ført til ændrede strategier i kommunerne med større fokus på og brug af plejefamilier som anbringelsesform.

⁴ Jf. Serviceloven § 68 b. Stk. 2: Ved valg af anbringelsessted skal kommunen vælge det anbringelsessted, som bedst kan imødekomme barnets eller den unges behov. Kommunen skal lægge vægt på anbringelsesstedets mulighed for at tilbyde nære og stabile voksenrelationer og herunder vurdere, om en anbringelse i en plejefamilie, jf. § 66, stk. 1, nr. 1-3, er mest hensigtsmæssig. LBK nr 1284 af 17/11/2015

⁵ Ankestyrelsen (2014): Samarbejde mellem plejefamilier og kommuner

*”Og så er børnegruppen blevet tungere, da man politisk anbefaler familiepleje fremfor døgninstitutioner”
(projektleder)*

”Der er et behov for opkvalificering blandt de almindelige plejefamilier, der i højere grad tager meget vanskelige børn” (projektleder)

KEEP rammer dermed ned i en dagsorden med politisk bevågenhed, hvilket må forventes at resultere i at anspore til ledelsesopbakning på højeste plan i en kommunal organisation. Dette fører samtidig til, at fagpersoner ifølge evalueringens informanter oplever et behov for kompetenceløft blandt plejefamilierne.

Evaluators vurderer, at denne ramme for implementeringen er ganske betydende, idet indsatsen opleves som relevant, hvilket er grundlæggende for en succesfuld implementering⁶. I såvel interview af projektleder, gruppeledere og plejeforældre fremstår en høj grad af motivation, selvom KEEP ikke er en lovpligtig uddannelse, sådan som den obligatoriske grunduddannelse er det.

2.3 ORGANISERING OG LEDELSE AF IMPLEMENTERINGEN

I alle kommuner og organisationer har de valgt at organisere indsatsen med flere gruppeledere, der hver især har KEEP som en del af deres samlede opgaver som familieplejekonsulenter. Projektlederne har også undervejs ønsket at involvere flere med ønsket om at få uddannet flere gruppeledere. I forlængelse heraf er det en ledelsesbeslutning, at organiseringen ligger i driftsorganisationen.

I to kommuner har de, udover gruppeledere og projektleder, et mellemed betegnet hhv. teamleder eller assisterende projektleder, der varetager koordinering og praktiske gøremål, der ellers skulle varetages af projektlederen. I en tredje kommune nævner de eksplicit, at de trækker på administrativ bistand. Kun der, hvor der er afsat egentlig administrativ bistand, fremføres det eksplicit af gruppelederen som positivt betydende.

Herudover har en enkelt kommune fremført, at de har formidlet indholdet i KEEP bredt i organisationen for at opnå en fælles forståelse som grundlag for fremtidig forankring. Her er afholdt oplæg for socialrådgivere og sundhedsplejersker om indholdet i og formålet med KEEP.

”Det er utrolig vigtigt, at de øvrige fagprofessionelle er grundigt informeret og ved, hvad vi forventer [red: KEEP bidrager med]af nytteværdi. Derfor har der også været oplæg for socialrådgiverne, så de ved, hvorfor vi gør, som vi gør” (projektleder)

Gruppelederne er nøglepersonerne i organiseringen af KEEP, hvor projektlederne efter evaluators vurdering er gledet mere i baggrunden i løbet af projektets første halvdel. Dette viser sig ved, at projektlederne ved gennemførelse af interview nummer to flere gange henviste spørgsmålene til deres respektive gruppeledere. Udviklingen med en mere tilbagetrukket rolle anses for positivt og naturligt i en implementeringsproces, hvor der tages ejerskab hos frontmedarbejderne.

⁶ Se fx Hildebrandt og Brandt (2006), Forandringsledelse, *Børsens Forlag* eller J.P. Kotter (1996): *Leading Change*, *Harvard Business School Press*

Hovedparten af gruppeledere har afsat omkring otte timer ugentligt til KEEP, og flere samler det på én arbejdsdag. Der er samtidig en generel oplevelse af, at KEEP har optaget mere tid i opstarten, og en enkelt gruppeleder giver udtryk for, at de har været meget presset i opstarten bl.a. med store it-mæssige udfordringer knyttet til det at skulle optage sessionerne og uploade dem til den amerikanske leverandør. OSLC implementerede ydermere samtidig med opstarten et nyt it-system, hvilket også bidrog til udfordringerne.

Praktiske og tekniske udfordringer ses ofte ved opstart af nye projekter, men evaluatoren vurderer derudover, at presset er forøget af, at gruppelederne i høj grad selv har skulle tilpasse indholdet til en dansk kontekst og dermed har haft en del uforudset forberedelse (dette udfoldes i næste kapitel). Herudover har langt de fleste gruppeledere selv stået for alt det praktiske og administrative udover selve gennemførelsen af sessioner med plejefamilierne.

Organiseringen i driftsorganisationen vurderes at fremme en fremtidig forankring, og samtidig bidrager det til at fastholde gruppelederne. Dette sammen med det praktiske forhold, at flere har fået ekstra gruppeledere uddannet, gør, at evaluatoren vurderer det organisatoriske set-up som robust i projektperioden og bæredygtigt i en fremtidig forankring.

2.4 REKRUTTERING OG FASTHOLDELSE AF GRUPPELEDERE

I alle de deltagende kommuner og organisationer har rekrutteringen af gruppeledere været problemfrit. Ingen af de deltagende kommuners eller organisationers projektledere nævner udfordringer i rekrutteringsprocessen. Der har været interesse for indsatsen og flere steder også fra flere medarbejdere, end der var behov for. Hovedparten af projektlederne nævner ved første interview, at de kunne ønske sig at få flere medarbejdere med på uddannelsen af gruppeledere, og ved andet interview er dette også lykkedes flere steder. Ønsket fra projektlederne beskrives ud fra ønsket om at mindske sårbarheden.

”Vi fik en ekstra plads, så tre kursusledere plus én leder kunne deltage. Så er vi mindre sårbare. Og vores erfaring er, at hvis man kører meget i samme spor, så bliver man træt. Så det er godt at kunne trække på flere” (projektleder)

Data peger som allerede nævnt på, at KEEP opleves som intuitivt relevant for arbejdet med plejefamilier; KEEP giver umiddelbart mening blandt fagfolk inden for familiepleje, hvilket bidrager positivt til motivationen til at deltage og blive opkvalificeret som gruppeleder i KEEP. Én enkelt gruppeleder giver i sit første interview udtryk for skepsis i forhold til det manualbaserede, men allerede i det andet interview giver hun udtryk for, at hendes skepsis er imødegået af hendes erfaringer med konceptet.

I rekrutteringen er det tillagt væsentlig betydning, at gruppelederne har erfaring med målgruppen. Alle gruppeledere er familieplejekonsulenter rekrutteret internt i kommunerne/organisationerne. Alle har deres faglige baggrund i enten en uddannelse som pædagog eller socialrådgiver dog med en lille overvægt af pædagoger. Stort set alle har erfaring med supervision og undervisning som en del af deres arbejde som familieplejekonsulenter, mens kun et par stykker oplyser, at de har erfaring med evidensbaserede socialfaglige metoder eller manualbaserede indsatser.

2.5 UDDANNELSE AF GRUPPELEDERE

De fem dages uddannelse af gruppelederne er leveret af OSLC på to kurser – ét på Sjælland og ét i Jylland.

At undervisningen foretages af OSLC, der har udviklet og implementeret KEEP flere steder i USA, har umiddelbart den fordel, at uddannelsen leveres af undervisere med stort ejerskab og indsigt i selve interventionen, men modsat også den udfordring, at undervisningen foregår på amerikansk - dog med simultan tolkning - og med baggrund i en amerikansk fagkultur. Gruppeledernes vurdering af uddannelsen bærer præg af dette modsætningsforhold. Mange understreger, at underviserne har stor indsigt og betegnes som 'dygtige' og 'vidende', men mange er ligeledes kritiske over for formen i uddannelsen.

De fleste gruppeledere betegner uddannelsen som ustruktureret, hvor mange synes, det gik meget hurtigt og med en tilfældig prioritering af tiden. Fx nævnes det, at PDR som redskab ikke blev forklaret nok, hvilket understøttes af, at de kvalitative interviews af gruppelederne viser et behov for drøftelse af begrebet 'stress' i PDR.

"Der manglede lidt styring. Det flød lidt ud. Ikke så mange rammer. Vi var lidt i tvivl om, hvad man skulle gøre, og hvor meget tid der skulle bruges på de forskellige ting" (gruppeleder)

Andre nævner, at de gerne ville have haft mere om den teoretiske baggrund for KEEP. Dette tolker evaluatoren i nogen grad hænger sammen med kulturforskelle, hvor hele konceptet KEEP er handlingsrettet og praksisorienteret. Denne tolkning bygger vi på, at flere gruppeledere også i besvarelse af andre spørgsmål påpeger det handlingsrettede som noget særligt i dette projekt. En af gruppelederne udtrykker kulturforskellen meget præcist i nedenstående citat:

"Det har virkelig givet noget. I Danmark snakker vi meget om tingene, men KEEP handler meget mere om handling" (gruppeleder)

Ovenstående udsagn kan også bidrage til forklaringen af, hvorfor der er mange, der oplever, at undervisningen er gået hurtigt frem uden tid til fordybelse. Det forklarer imidlertid ikke hele utilfredsheden, da enkelte gruppeledere oplever underviserne som uengagerede, trætte, og at undervisningen skulle 'overstås' formentlig pga. træthed hos underviserne grundet planlægning og undervisningsdage. Ved fremtidig import af faglige koncepter bør der tages hensyn til, at undervisning - for både underviser og modtager - er mere krævende, når der simultantolkes og tales ud fra forskellige fagkulturer. Det bør derfor overvejes, om man kan tilrettelægge kurserne således, at der ikke lægges flere kurser i træk.

2.5.1 Gruppelederne har brugt tid på at få KEEP 'ind under huden'

De fleste gruppeledere giver en moderat vurdering af, hvorvidt de følte sig klædt på til at gennemføre forløbet efter endt uddannelse, men oftest også med henvisning til, at de godt ved, at al begyndelse er svært. Gruppelederne giver generelt udtryk for at have brugt meget tid på at forberede sig og føre materialet over i en dansk socialfaglighed samt selv at få KEEP "ind under huden". Et par stykker fortæller, hvordan de i starten af deres egne forløb med plejeforældre forholder sig distanceret til det faglige indhold med udtryk som "ifølge KEEP" eller lignende, men nævner det, fordi de har oplevet, at de undervejs i første forløb opnår ejerskab og dermed undgår de distancerende formuleringer. Evaluatoren noterer dette af flere grunde: For det første er det vigtigt at formidle til kommende gruppeledere, at "adoptionen" sker gradvist; for det andet fordi det i den forskningsmæssige baggrund for KEEP understreges, at gruppelederne skal trænes til at fastholde en positiv stemning og

opretholde høj grad af motivation i forhold til KEEP blandt deltagerne⁷, hvilket kræver, at gruppelederen netop ikke er distanceret, men har ejerskab og egen motivation.

2.5.2 KEEP-materialet er revideret undervejs

Til oplevelsen af ikke at være klædt fuldt på hører efter evaluators vurdering også, at gruppelederne generelt har oplevet, at den danske version af sessionerne kom for sent. Den første danske oversættelse blev udleveret i forbindelse med gruppeledernes uddannelse. Ligeledes påtaler flere, at de fandt den første oversættelse for dårlig, hvilket også har ført til reviderede versioner. Revisionen af materialet blev derfor fremsendt i flere dele for at revisionen af de første sessioner kunne udsendes medio september, hvor de første KEEP-forløb havde deres opstart.⁸ En samlet og endelig revideret udgave af materialet blev fremsendt medio oktober.

Det har ikke bidraget til en oplevelse af at være godt forberedt, men måske nærmere at være lidt på hælene og selv have et stort stykke arbejde at gøre for at kunne formidle konceptet.

Det er imidlertid også evaluators vurdering, at gruppelederne efter at være gået i gang er meget positive og virkelig har taget konceptet til sig. Dette kan skyldes, at de har været tvunget til selv at overveje, hvordan de har skullet "oversætte" det til deres plejefamilier både i ord og i fagkultur. De har således selv skulle oversætte og har dermed fået det "ind under huden".

2.5.3 Gruppeledernes rolle er faciliterende

Flere gruppeledere understreger, at deres rolle mere er faciliterende end som traditionelle undervisere, hvilket er hensigten i KEEP. Dette vurderer evaluator også medvirker til, at gruppelederne oplever en vis fleksibilitet i konceptet trods det, at det er manualbaseret. Gruppessionerne kommer til at omhandle gruppens erfaringer med det pågældende tema, og sessionens konkrete diskussioner og eksempler er derfor først og fremmest præget af deltagerkredsen.

"Vi gør faktisk meget ud af ikke at være undervisere, men i stedet at være en del af gruppen. Vi er hverken bedre eller dårligere end resten af gruppen. Vi sætter også os selv i spil, hvor jeg bruger mine bemærkninger fra anbringelsesinstitutioner" (gruppeleder)

Flere beskriver, hvordan de rent praktisk har gjort sig overvejelser i forhold til ikke at rejse sig eller ikke at sidde for bordenden. Dette indgår også i uddannelsen af gruppeledere. Evaluator bemærker gruppeledernes opmærksomhed på en ændret rolle, som er koblet til konceptets fokus på handling fremfor formidling af teoretisk viden.

⁷ Degarmon et al. (2009): Foster Parten Intervention Engagement Moderating Child Behavior Problems and Placement Disruption, *Res, Soc Work Pract.* 2009 July 1; 19(4): 423-433.

⁸ Nye oversættelser af de 2 første sessioner af manualen blev udsendt 14/9-15 og den endelige oversættelse blev udsendt d. 19/10-15. Det første KEEP forløb startede op midt i september 2015, resten i slut september 2015

Evaluators vurderer således, at grupelederne bruger deres nye viden til at reflektere over egen praksis fra deres supervision af plejeforældre såvel som eventuelle erfaringer fra anbringelsesinstitutioner. Dette vurderer evaluatoren bidrager positivt til gruppedynamikken såvel som den faglige oversættelse, som til tider er fundet vanskelig. Det er samtidig tydeligt, at grupelederne selv har fået meget ud af netop disse refleksioner og ændret rolle.

"Vi er simpelthen – min kollega og jeg – vokset så meget" (grupeleder)

2.5.4 Coachingen af grupelederne har været udfordret

Grupelederne har oplevet, at coachingen fra OSLC ikke fungerer optimalt. En del af frustrationen kan hænge sammen med, at grupelederne har forventet – og omtaler det som – supervision, men Socialstyrelsen har påpeget, at der er tale om coaching. Derudover må noget af utilfredsheden tilskrives sproglige barrierer, hvor mange oplever sig udfordret i forhold til at drøfte faglige nuancer på engelsk. Socialstyrelsen har oplyst, at der har været udfordringer i oversættelsen af de gennemførte sessioner, hvilket har betydet, at den amerikanske coach ofte har skullet coache på baggrund af video af en foregående session fremfor den, som grupelederen senest har gennemført. Dette forklares ved, at der i starten af projektet var udfordringer med at få oversat sessioner pga. dårlig teknisk kvalitet, fejl i upload af video, samt mangelfuld sproglig oversættelse. Dette er nu blevet løst. I dag tager det 4-5 dage at oversætte og korrekturlæse en session, derfor er det fortsat kun muligt at coache på den forrige session.

Hertil kommer, at flere savner, at coachen har større indsigt i danske forhold og dansk socialfaglig kultur, for at vejledningen bliver anvendelig.

Ovennævnte er en udfordring, idet coachingen netop skal støtte grupelederne i at gennemføre KEEP med høj grad af loyalitet over for metoden og dermed sikre, at den lokale tilpasning ikke går ud over det metodiske indhold. I en vurdering af metodefidelitet i forhold til uddannelse og coaching som kernelementer i KEEP vurderer evaluatoren, at den manglende indsigt i den danske socialfaglige kultur hos leverandøren af konceptet har udgjort en barriere for at opnå metodefidelitet i disse to elementer.

Det kan overvejes, om der i kontrakter med udenlandsk coaching skal indgå en forpligtelse til at sætte sig ind i den danske fagkultur på det specifikke område evt. med pligt til at deltage i en orienteringstur i en dansk kommune/organisation relevant for coachingen.

Samtidig vurderer evaluatoren dog, at udfordringen er overskuelig i og med, at OSLC ikke forventes at skulle forestå uddannelse og coaching af grupeledere i en fremtidig udrulning i Danmark, og at vi med nærværende evaluering analyserer, hvorvidt den udgave, som implementeres i en dansk kontekst, har de forventede effekter på børn og plejeforældre. Socialstyrelsen oplyser dog, at OSLC skal forestå 'Fidelity reviews' ved den årlige recertificering af grupeledere og forestå coachingen af de danske coaches. Hvorvidt dette afføder lignende udfordringer vil vise sig, men der kan være en forventning om, at OSLC på baggrund af de erfaringer, der er gjort, har fået en bedre indsigt i den danske kontekst.

2.6 GRUPPELEDERNES METODELOYALITET

Grupeledernes overholdelse af metoden måles med monitoringsredskabet Facilitator Adherence Rating (FAR). FAR monitorerer, at undervisningen leveres loyalt efter indhold, proces og struktur. FAR er en total score af dimensionerne 'indhold', 'proces' og 'struktur' og indgår som en fast del af KEEP for løbende at sikre, at metoden leveres som tiltænkt. Det er en scoring fra 1-5, hvor vurderingen blandt andet omhandler, hvorvidt

der under sessionen er blevet inkluderet en diskussion af positiv adfærd og korte- og langsigtede mål, om gruppelederen formåede at få plejeforældrene engageret i diskussioner, om gruppelederen var velforberedt mv.

En høj score indikerer en høj grad af fidelitet, mens en lav score indikerer, at metoden kun i mindre grad er overholdt. Scoren kategoriseres i tre niveauer: Grøn, gul og rød. Grøn indikerer, at metoden er overholdt i høj grad. Gul indikerer, at der er rum for forbedring, men at metoder er overholdt. Rød indikerer, at metoden ikke er overholdt i tilstrækkelig grad.

Metodeloyaliteten vurderes på baggrund af videooptagelser af de enkelte sessioner i kommuner og organisationer. Videoerne oversættes og transskriberes, således at OSLC kan rate dem på FAR-dimensionerne. Der har imidlertid ifølge Socialstyrelsen været betragtelige udfordringer med at få sessionerne oversat til den aftalte deadline. Herudover har der været udfordringer i forhold til kvaliteten i videooptagelserne, som har påvirket oversættelsen til engelsk, ligesom der har været it-vanskeligheder med at uploade videooptagelserne. Ifølge Socialstyrelsen har dette samlet betydet, at ikke alle sessioner fra hvert KEEP forløb indgår i vurderingen af metodeloyalitet. Der er foretaget en faglig prioritering af, hvilke sessioner der betragtes som mere centrale end andre. Ifølge OSLC er det særligt session 4,6,8 og 10, der er afgørende at få målt.

I tabel 2.1 opgøres metodeloyaliteten for 116 sessioner. Scoren i tabel 2.1 er opdelt i forhold til de forskellige sessioner i KEEP forløbet. Det fremgår, at langt de fleste sessioner er gennemført i henhold til metoden. Således har 102 af de gennemførte sessioner scoret grøn, 12 har scoret gul, og kun to sessioner har scoret rød og er dermed ikke gennemført efter metoden. Den sværeste session for gruppelederne har ikke overraskende været session 1. Det er den eneste session, der har scoret rød.

Tabel 2.1 Metodeloyalitetsscore opdelt på sessioner

Farve/Session nr.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	Total
Grøn	2	4	6	6	10	11	11	6	8	8	7	7	7	5	4	102
Gul	1	3	3	2		1	1				1					12
Rød	2															2
Total antal observationer af session	5	7	9	8	10	12	12	6	8	8	8	7	7	5	4	116

Kilde: FIDO databasen, OSLC

Note: Der er ved midtvejsvurderingen gennemført 14 KEEP-forløb indeholdende 15+1 valgfri session. Overstående tabel viser altså, at det maksimale antal observationer er i 12 af de 15+1 sessioner

Tabellen viser, at gruppeledernes overholdelse af metoden gradvist er steget efterhånden som forløbet er skredet frem, idet andelen af ”grønne” sessioner stiger. Udover ovennævnte omkring opstarten i session ét, er der ikke noget i resultaterne, der antyder, at nogle sessioner har været sværere for gruppelederne at håndtere end andre.

Det ene af de to steder, der har scoret 'rød' i første session, peger gruppeleder i et interview på, at såvel gruppeledere som plejeforældre skulle bruge lidt tid på at finde sig til rette i metoden og formatet. Denne positive udvikling ses også i den pågældende kommunes efterfølgende FAR-score.

"Vi er udfordret på tid. Vi synes, at der skal ske meget på 1½ time. Vi var noget forpustet de første par gange. Vi syntes, vi kom til at jabbe det lidt igennem. Vi har nu fokus på gruppeprocessen og slapper lidt mere af. Det hænger jo også sammen med vores rolle. Og der kan vi høre på vores coaching, at vores rolle er at facilitere og i mindre grad på undervisningsmaterialet. Det er et spørgsmål om at finde balancen" (gruppeleder)

I de indledende interviews med gruppelederne pegede flere på, at session fem om grænsesætning kunne blive en udfordring at formidle, da 'pause' eller 'time-out' som begreber ifølge flere gruppeledere ikke passer ind i en dansk kontekst. De svenske erfaringer viser samtidig, at begrebet krævede en særlig oversættelse til svensk kontekst.⁹ Det er derfor særligt positivt, at gruppelederne har kunne facilitere netop denne session med loyalitet over for metoden.

FAR-målingerne viser samlet set en høj grad af fidelitet over for metoden, og gruppelederne lever i høj grad op til metoderne og målsætningerne bag KEEP.

2.6.1 Tilpasning af indholdet af KEEP

Størstedelen af gruppelederne finder samtlige sessioner i KEEP relevante for deres målgruppe. I forhold til indholdet af KEEP peger gruppelederne kun på enkelte justeringer, der kunne styrke implementeringen af KEEP.

Der er en enkelt gruppeleder, der påpeger, at sessionen 'Fremme skolegang', ikke er relevant i en dansk kontekst. Efter skolereformen har eleverne nemlig sjældent lektier med hjem, og det giver derfor ikke mening at bruge tid på at tale om, hvordan børnene skal støttes i dette. Evaluator er bekendt med, at sessionen indeholder mere end planlægning af lektier, men lektier som konfliktfyldt og svær at finde tid til udgør en væsentlig del af materialet til sessionen. Evaluator anser det derfor som relevant at genoverveje indholdet på baggrund af ovenstående indvending og med viden om implementeringen af Folkeskolereformen.

Der er desuden et ønske fra flere om, at der bliver sat fokus på samarbejdet mellem plejefamilien og barnets biologiske familie.

Udover de to ovennævnte konkrete forslag til indholdet i KEEP er der blandt gruppelederne flere, der allerede har foretaget justeringer og lokale tilpasninger af KEEP, mens øvrige planlægger at foretage justeringer i forhold til det første gennemførte forløb. Til eksempel har nogle valgt at dele en session over to sessioner fx 'Pointsystemer og belønning' og 'grænsesætningsstrategier'; et andet sted forestiller man sig at slå 'Pointsystemer og belønning' og 'grænsesætningsstrategier' sammen; andre har droppet rollespillene med henvisning til, at de synes, det blev for karikeret.

⁹ Bergstöm et al (2013). pp. 20

2.6.2 Oversættelse til dansk sprog og kontekst

I evalueringen af implementeringen af KEEP i Sverige er det et centralt punkt, at oversættelsen af KEEP ikke alene handler om en sproglig, men også en faglig oversættelse.¹⁰ De svenske erfaringer er meget lig de erfaringer, som vi i denne evaluering også møder. Der er flere begreber, som har krævet en oversættelse til dels det danske sprog, dels til den faglige diskurs om pædagogik og opdragelse, der er i Danmark.

”Time out” bliver til ”at tage en pause”

Som i Sverige er det også i en danske kontekst særligt begrebet ”time-out”, der møder modstand:

”... [på] billederne var det en skammekrog i hjørnet. Det brugte vi selv meget tid på at forberede. Men vores plejefamilier havde ingen reservationer” (gruppeleder)

”Som et eksempel på at bruge Time-Out bruger de at lukke et toårigt barn inde på badeværelset. Hun [den amerikanske underviser] mente, det var den rigtige måde at gøre det på. Det ville ingen af os jo gøre i Danmark” (gruppeleder)

Socialstyrelsen oplyser, at billedet af skammekrogen, som ovenstående citat henviser til, siden er blevet fjernet i en revideret udgave fra september/oktober 2015. Interview med projektlederne i Socialstyrelsen viser desuden, at der har været stor fokus på netop denne del af konceptet, hvilket evaluator også oplever, er tilfældet ude i kommunerne og organisationerne, hvor gruppelederne har gjort sig grundige overvejelser om, hvordan de skal håndtere begrebet.

Flere gruppeledere fortæller, at de ved at bruge oversættelsen at ”tage en pause” for såvel barnet som for forældrene vurderer, at fortolkning giver mening for plejefamilierne.

”Forældrene har modstand mod Time-Out, men når de gør det, så ser de nye reaktioner hos børnene, som slapper meget mere af. Jeg er imponeret over resultaterne” (gruppeleder)

Dette understreger, at det reelle indhold kan give mening i en dansk kontekst, men at det handler om, hvordan det formidles. Timeout eller ”Tag en pause” i den oversatte version er blevet taget godt imod af plejeforældre, som finder det anvendeligt. Det er dog de enkelte gruppeledere, der herudover indikerer at have oversat begrebet til en dansk kontekst og en dansk pædagogisk faglighed. Dette kan meget vel være nyttige tilpasninger, men det vil være interessant at kende de konkrete tilpasninger for at afsøge om og hvordan tilpasningerne er foretaget med loyalitet over for metoden.

Vi ved, at Socialstyrelsen fra start har været opmærksomme på udfordringerne med bl.a. dette begreb, hvorfor der også var planlagt en workshop omkring oversættelsen. Denne workshop blev imidlertid ikke afholdt pga. tidspres. Socialstyrelsen har dog udover den sproglige oversætter haft tilknyttet en faglig ekspert i forbindelse med den sproglige oversættelse. Herudover var der på kursusdagene en diskussion af begreber i KEEP og socialfaglighed i dansk kontekst med videre mellem gruppeledere og programudvikler, Patricia Chamberlain fra

¹⁰ Bergstöm et al. (2013) s. 19-21

OSLC. Socialstyrelsen deltog på kursusdagene og manualen blev herefter gennemskrevet endnu en gang med de sproglige ændringer, gruppeledere og programudvikler var blevet enige om.

”Stress” har som begreb større tyngde i Danmark end i USA

Et andet begreb, der har været svært at sætte ind i en dansk kontekst, er oversættelsen af den amerikanske forståelse af begrebet ”stress”, som blandt andet anvendes i PDR. I en dansk kontekst bliver ’stress’ som begreb ofte relateret til egentlig sygdom eller i al fald en svær og alvorlig belastning, mens den amerikanske forståelse er mindre alvorlig og mere i forståelsen af at blive følelsesmæssigt belastet. Flere gruppeledere påpeger, at de har haft problemer med begrebet stress, som anvendes i PDR-målingerne. Det har især i starten givet problemer, og det kan samtidig have påvirket brugen af PDR-målingerne i kontakten med plejefamilierne.

”Vi bruger ”stresser det dig” eller ”stresser det dig ikke” i PDR. Det er forkert ordvalg. Der burde stå ”påvirker” i stedet for. Vi får aldrig nogle 2’ere, fordi forældrene ikke føler sig stressede” (gruppeleder)

Socialstyrelsen oplyser, at netop dette begreb har givet anledning til erfaringsudveksling på netværksmøder mellem de deltagende kommuner og organisationer. Her har der været opbakning til at bruge begrebet ”påvirke” i stedet.

I de lokale tilpasninger tilskrives mening til koncept og begreber

Gruppelederne har generelt lavet en lokal oversættelse af KEEP og har hjulpet plejeforældrene med at tilskrive metoden mening. For gruppelederne har det især handlet om, at metoden ikke må opfattes som stiv og statisk, samt at plejeforældrene skal acceptere, at alle dele ikke er lige relevante for alle.

”Vi vil lægge mere vægt på, at det er et redskab, de skal lære. Dvs., det kan godt være, at de lige nu ikke har nogle af udfordringerne, men det kan de få. Derfor skal det læres” (gruppeleder)

Indadreagerende børn får også udbytte af indsatsen

Generelt set vurderer gruppelederne, at plejeforældrene har fået et stort udbytte af at deltage i KEEP forløbet. Men som nævnt ovenfor er KEEP mere relevant for nogle plejeforældre end andre. Flere af gruppelederne peger på, at metoden særligt henvender sig mod børn med en udadreagerende adfærd. Derfor glider forløbet bedst, når gruppen består af plejeforældre, der har udadreagerende børn.

”Jeg tænker, at det der med det positive, det rammer spot-on [red.: for alle børn]. Time-Out og grænsesætning er ikke lige relevant for alle. Der er jo nogle plejebørn, der er FOR artige og forsagte [red.: børn der er indadreagerende, men kan have de samme behov for at blive hjulpet] Det er mere for de udadreagerende” (gruppeleder)

”Nogle har børn, som ikke er udadreagerende, hvor det med at sætte grænser og tage pauser ikke er så relevant. Alle er dog lydbøre” (gruppeleder)

Der er ikke noget overraskende i, at plejeforældre med udadreagerende børn umiddelbart oplever den største relevans af indholdet. Metoden er målrettet udadreagerende adfærd og børn med adfærdsvanskeligheder. Internationale effektstudier viser, at KEEP er effektivt ift. at reducere børns adfærdsproblemer, og at dette er gældende for børn med forskellige udgangsniveauer af adfærdsproblemer ¹¹. Vurderingen fra gruppelederne er, at alle de deltagende plejeforældre har et højt udbytte af at deltage i KEEP, uanset hvilke børn de har i pleje.

"Vi har fået så positive tilkendegivelser. Det er helt rørende. 1. hold siger, at de savner det. Det har været virkelig godt. Det har været en succes. De føler, at de har fået redskaber, de kan bruge. De har fået et intensivt forløb med ligestillede, de netværker efterfølgende, har en fælles viden. Det har kun været et plus for plejefamilierne. De er blevet bedre rustet. Kan kun give ret i, at man styrker anbringelsen"
(gruppeleder)

2.6.3 Tilpasning af rammer og vilkår

Rammerne for KEEP har en indbygget fleksibilitet i og med, at der er to sessioner, som ikke på forhånd har noget indhold, men som kan anvendes ud fra, hvad gruppelederen finder relevant. Desuden har nogle af de gruppeledere, der har gennemført mere end et forløb, valgt at bytte om i rækkefølgen på sessionerne.

"Vi er lidt blevet inspireret af nogle af de andre kommuner til at kigge på rækkefølgen i det hele taget. Fx kommer før-inddeling ret sent, og det er egentlig godt at lære, inden man skal i gang med konsekvens og inddragelse af privileger. Vi vil overveje at lave om på det" (gruppeleder)

Gruppelederne har, som metoden ligger op til, tilpasset forløbet, så det har matchet plejeforældrenes behov. Derfor er de to valgfrie sessioner i forløbet anvendt forskelligt fra forløb til forløb. Typisk er en session blevet delt op i to sessioner. Blandt andet har flere af gruppelederne valgt at bruge to sessioner på Session 5 om grænsesætning og pauser. Sidste session er beregnet til at afrunde og fejre.

"På det første hold gav vi et kort resumé af alle sessioner og så skulle familierne vælge tre sessioner, der havde haft betydning. Det gav en rejse ned af memory lane. Det var en god måde at slutte af på"
(gruppeleder)

Sessionernes længde ligger i udgangspunktet fast og har en varighed af halvanden time. En konkret anbefaling går på at sikre en god start på forløbet. I en kommune har de således haft succes med at udvide den første session med en halv time, fordi de oplevede, at de ved første forløb havde meget travlt med at få alt gennemgået, og det – ifølge dem selv – blev forceret (jfr. citat afsnit 2.5 s. 18). Nogle steder har gruppelederne valgt at forlænge sessionerne med pauser. Det har for nogen været hensigtsmæssigt, hvor det for andre har været mindre hensigtsmæssigt. I en anden kommune har de således forsøgt at forlænge sessionerne med en pause, men har valgt at gå bort fra det igen i næste forløb.

¹¹ Price et al. (2012)

”Vi har forlænget sessionen et kvarter, fordi vi har inkluderet en pause og har lagt den til. Vi kan se, at det er der ikke et behov for alligevel. Vi troede en pause til smalltalk ville være god, og det havde den måske også været med de par, vi havde i første runde. Så vi laver det om igen, når vi skal i gang med næste hold” (gruppeleder)

Det er evaluators vurdering, at den fleksibilitet, der er indbygget i konceptet, understøtter en succesfuld implementering af KEEP i en dansk kontekst. Gruppelederne har udnyttet den fleksibilitet, der er i rammerne og har efter eget udsagn haft et godt forløb inden for de rammer materialet udstikker.

2.7 REKRUTTERING AF PLEJEFAMILIER

Ved implementering af KEEP i USA og i Sverige er der oplevet udfordringer i rekruttering af plejefamilier ¹². Derfor er dette element i implementeringen særligt interessant at følge.

Indledningsvis er det relevant at notere sig, at rekrutteringsopgaven er forskellig for hhv. kommuner og de to deltagende selvejende organisationer FABU og VITA. De to selvejende organisationer er afhængige af at kunne sælge kurset til de kommuner, som finansierer anbringelsen.

De to organisationer har ved ansøgningstidspunktet forskelligt afsæt. FABU har på forhånd indgået aftaler med Høje Taastrup og Roskilde Kommune om at tilbyde KEEP til deres plejefamilier uanset plejefamilietype. FABU har dog for at sikre fremmøde afgrænset sig til at tilbyde KEEP til plejefamilier bosiddende i hovedstadsområdet. Herudover har de hos FABU ifølge projektlederen et ønske om at sammensætte holdene ud fra, om de anbragte børn er hhv. udadreagerende eller indadreagerende i deres adfærd. FABU har fra ansøgningstidspunktet et mål om, at hver af de to kommuner rekrutterer tre familier pr. hold, og at der i alt er 18 familier, der gennemfører.

VITA forudser ved ansøgningstidspunktet at skulle rekruttere fra ”egne” plejefamilier, men også via det samarbejde de har med kommuner i øvrigt. Projektlederen angiver ved interview i august 2015, at de oplever udfordringer med at få solgt efteruddannelsen af plejeforældre, mens de over for Socialstyrelsen i indeværende år har oplyst, at der er flere kommuner, der aktivt efterspørger muligheden for at få deres plejefamilier igennem et KEEP-forløb.

Ved midtvejsevalueringen har FABU gennemført to forløb, mens VITA har afsluttet tre forløb.

Vender vi os mod kommunerne, er der flere greb, som de ifølge kommunernes projektansøgninger og de gennemførte forløb tager i anvendelse. For det første – og som det mest tydelige anvendte greb – er det et fællestræk hos kommunerne, at de anser den interne rekruttering blandt familieplejekonsulenter til rollen som gruppeledere og KEEP-teamet generelt som et væsentligt greb til rekrutteringen af plejefamilier. Dette begrundes med såvel kendskab til plejefamiliernes behov som den direkte dialog og motivering til egentlig deltagelse. Den direkte kontakt til plejefamilierne er således generelt i højsædet, men to kommuner har derudover beskrevet en mere generel informationsindsats over for alle kommunens plejefamilier både i skrift og via informationsmøder.

For det andet fremgår det eksplicit hos to kommuner, at disse vil anvende deres rolle som arbejdsgiver over for plejefamilierne til at kræve deltagelse i den efteruddannelse familieplejekonsulenterne vurderer, der er behov

¹² Bergström et al. (2013), S. 24 & Wiggins et al. (2010), S. 43

for – herunder deltagelse i KEEP. Dette greb er der dog ikke data, der viser brugen af på nuværende tidspunkt, hvilket formentlig hænger sammen med, at der ikke har været rekrutteringsproblemer og dermed ikke behov for at kræve deltagelse af nogen.

En tredje faktor for rekruttering er tidspunktet for afholdelse af sessioner. I én kommune er der fra start sondret mellem plejefamilier med eller uden andet erhvervsarbejde, hvor gruppeforløbet for plejefamilier uden anden beskæftigelse vil blive lagt i dagtimerne, mens det for de øvrige plejefamilier vil være tale om aftensessioner. Denne sondring peger på, at der er tænkt i at planlægge forløbene efter plejefamiliernes vilkår.

2.8 KRITERIER FOR VALG AF PLEJEFORÆLDRE

Fokus inden for målgruppen af plejefamilier er forskellig for de deltagende kommuner og organisationer. Mens Herning oplever et særligt behov hos de kommunale plejeforældre, vurderer de i Varde, at det er netværksfamilierne, der har det største behov for kompetenceudvikling.

”Netværksfamilierne har i alt for stort et omfang fået en lavere service end andre plejefamilier. Det er meget komplekst at være netværksplejefamilie, fordi man også er følelsesmæssigt involveret i forældrenes tilstand” (projektleder)

Denne forskellighed kommer dog ikke til udtryk i sammensætningen af de reelle deltagere, hvor KEEP-grupperne i kommuner og organisationer generelt ligner hinanden med blandede sammensætninger i forhold til plejefamilietyper, dvs. at de ikke efterlever egne ønsker om et særligt fokus eller homogene grupper (dette beskrives nærmere i næste afsnit).

Som fællestræk har de deltagende kommuner og organisationer valgt at håndplukke til det første hold for at komme godt fra start. Kriterierne for at blive håndplukket har hovedsageligt været en forventning om at kunne og ville deltage og få udbytte af KEEP.

”Plejefamilierne har selv skulle se et behov. Vi er blevet overrasket over, hvor positive plejefamilierne har været for at være med” (projektleder)

I vurderingen af plejefamiliernes behov er der også et enkelt sted, hvor gruppelederen nævner, at de i første omgang bevidst har fravalgt de plejefamilier, der er spændt hårdest for. Igen har det været med ønsket om at skabe de bedste rammer for at opnå vellykkede forløb:

”Vi vil nok ikke tage de mest belastede til at begynde med. Vi satser på det her, og vil gerne godt fra start med nogle succesfulde forløb” (projektleder)

I og med at kommuner og organisationer har undgået de rekrutteringsproblemer, der er oplevet ved implementering i andre lande, vurderer evaluatoren, at den individuelle vurdering af behov og direkte invitation til deltagelse i KEEP via familieplejekonsulenterne er en anbefalelsesværdig rekrutteringsmetode.

2.9 PLEJEFORÆLDRENS MODTAGELSE AF KEEP

Plejeforældrene har overordnet set taget godt imod KEEP og deltager i sessionerne med stor entusiasme. Det kommer blandt andet til udtryk ved, at fremmødeprocenten for sessionerne er ganske høj. Fremmødeprocenten ligger mellem 79 - 94 %, hvilket betyder at langt hovedparten lever op til OSLCs målsætning på min. 80 % (se tabel 2.2).

Tabel 2.2 Fremmødeprocenter		
Kommune	Hold	Fremmødeprocent
Herning	1	79%
	2	94%
Lolland	1	94%
	2	94%
Odense	1	94%
Varde	1	94%
	2	94%
Slagelse	1	92%
	2	87%
FABU	1	93%
	2	90%
VITA	1	79%
	2	84%
	3	98%

Kilde: FIDO databasen, OSLC, 2016

På tværs af de 14 gennemførte forløb er der registreret 199 tilfælde af fravær. Heraf er der i de 66 af tilfældene blevet afholdt et erstatningsforløb. Det vil sige, at i en tredjedel af de situationer, hvor plejeforældrene ikke kommer, kommer gruppelederen hjem til dem og gennemgår undervisningsmaterialet. De øvrige fraværssituationer kan bl.a. forklares med, at 17 af de 199 registrerede fravær er fra én plejeforælder, der er udeblevet fra alle sessioner. For det andet er registreringerne af fravær foretaget på personniveau, hvilket kan betyde, at fx plejefaren har været forhindret i at deltage, men plejemoren har været der.

2.9.1 Plejeforældrenes engagement

Generelt vurderer gruppelederne, at plejeforældrene er engagerede i og tilfredse med KEEP. Blandt kommunerne ser vi en tendens til, at plejeforældrenes vurdering af forløbet er højere blandt deltagerne på hold 2 end på hold 1, hvilket er forventeligt, da erfaringen blandt gruppelederne allerede ved hold 2 er væsentlig øget. Generelt er deltagerne på de kommunale hold mere tilfredse end deltagerne på holdene udbudt af organisationerne. Dette kan være et udtryk for, at kommunerne, i deres rekruttering af plejefamilier til de første forløb, finder plejefamilier, de kender rigtig godt, og som forventeligt vil gå engageret til kurset.

Engagementet blandt plejeforældrene registreres af gruppelederen på hver enkelt session. Ved at se på gennemsnittet pr. session, kan vi se, at der er en tendens til, at den første session vurderes dårligst (engagement scores), men at engagementet allerede stiger fra session to af. De målte engagementsscores er generelt højest ved selve afslutningen af forløbet altså modul 15/16/17.

Det er ofte kategorien 'hjemmeøvelser', som vurderes lavt i forhold til engagement, og dermed trækker det samlede gennemsnit ned. Dette gælder specielt for 1. session. Der er dog stor variation i gruppeledernes vurdering af plejeforældrenes engagement i hjemmeøvelserne.

Tabel 2.3. Plejeforældrenes gennemsnitlige engagement

	Herning	Lolland	Odense	Slagelse	Varde	VITA	FABU
Gns. engagement pr. kommune / organisation, hvor 1 er ikke engageret og 5 er engageret	4.2	4.4	4.9	4.7	4.0	3.6	3.5

Kilde: FIDO databasen, OSLC, 2016

2.9.2 Plejeforældrenes vurdering af forløbet

Sessionen om belønningssystemer fremhæves i interviewene af flere plejeforældre som værende den mest relevante session, også skabelonerne/tjeklisterne samt sessionen 'før-indlæring' fremhæves positivt.

Sessionen om 'At sætte grænser og tage en pause' vækker, til trods for gruppeledernes forsøg på at tilpasse sessionsindhold til danske forhold, en del følelser i form af modstand. Samtidig rummer sessionen også stort potentiale, som afspejles i nedenstående citat, hvor en plejeforælder spørges ind til, hvilken session hun har fået mest ud af:

"Pauseritualet. Vi skal fjerne ham fra konflikten. Fx skal han sidde på en stol, hvis han er hård ved vores hunde. Jeg havde faktisk meget modstand i starten, men nu bruger vi det meget. Vi siger tingene en gang ellers er der en konsekvens" (plejeforælder)

I modsætning til 'At sætte grænser og tage en pause', som ifølge plejeforældrene rummer potentiale til trods for umiddelbar modstand, peger flere af specielt de erfarne plejeforældre på, at rollespillet ikke fungerer:

"Rolle spillet var lidt søgt. Vi har et barn med ADHD, som snart er teenager, og han gider ikke rollespil. Det fungerer måske på mindre børn" (plejeforælder)

Rolle spillet beskrives blandt andet som "for langt ude" og "kun relevant for nye plejeforældre og yngre børn".

Også de meget erfarne plejeforældre får udbytte af KEEP

Deltagergruppen består både af nye og meget erfarne plejeforældre, hvilket både rummer muligheder for sparring og udfordringer i forhold til at tilpasse niveauet til en broget forsamling. En plejemor med mere end 10 års erfaring beskriver i interviewet, at hendes udbytte af forløbet har været begrænset, da hun vidste det meste

i forvejen. Samtidig understreger hun, at hendes mand, som i modsætning til hende ikke er socialfaglig eller pædagogisk uddannet, har fået et væsentlig større udbytte af forløbet:

”Min ægtefælle har fanget en masse, da han ikke er fra den pædagogiske verden” (plejeforælder)

Til trods for et begrænset fagligt udbytte fra hendes side understreger hun dog, at KEEP forløbet har været gavnligt i andre henseender:

”Det vi fik noget ud af var fællesskabet og netværket, og det at underviserne kom med konkrete eksempler på at løse udfordringer” (plejeforælder)

En anden meget erfaren plejemor har ligeledes ikke oplevet et markant fagligt udbytte af KEEP forløbet, hvilket skyldes, at KEEP elementerne i høj grad afspejler den praksis, som de i hendes familie allerede benytter:

”KEEP var som at se vores måde at gøre det på. Det var meget befriende. Vi har været på en masse kurser. KEEP er ligesom en paraply, der samler det hele” (plejeforælder)

Det væsentlige er imidlertid, at KEEP for hende har fungeret som en bekræftelse af familiens egen opdragelsesmetode, samtidig med at forløbet har skabt en sammenhæng mellem de mange andre kurser, hun tidligere har deltaget i. Denne observation er vigtig, da den vidner om, at KEEP også har en vigtig funktion i forhold til de plejefamilier, som har over 10 års erfaring.

Formen vurderes positivt

At KEEP er et amerikansk koncept, der nu afprøves i en dansk kontekst har ikke påvirket plejeforældrene i væsentlig grad. Ingen af de interviewede plejeforældre udtrykker ubehag ved, at sessionerne er blevet filmet og med en enkelt undtagelse beskrives den ugentlige telefoniske samtale positivt. Der er opbakning til formen og specielt fokuset på adfærd og gruppeledernes konkrete praksis eksempler og løsningsforslag (jf. tidligere citater) roses meget:

”Formen er god ved, at det er så praksisnært, og at du skal lave hjemmeopgaver fra gang til gang. Der er et øget fokus på adfærd, hvilket er godt” (plejeforælder)

PDR kan bruges aktivt til refleksion over udvikling

Ifølge interviews med plejeforældrene giver de ugentlige PDR målinger *anledning til nye refleksioner* blandt plejeforældrene. Plejeforældrene oplever at blive mere nuanceret i observationen af børnenes adfærd og kan nemmere stille skarpt på det, der er relevant at håndtere. I enkelte kommuner har man valgt at opstille PDR scoren i et skema, der gør, at den enkelte plejeforælder kan følge sin udvikling gennem de 4 måneders forløb. Dette er en tilpasning i metoden, da PDR blot er blevet anset som et outcome mål, som gruppelederen kan benytte. Tilpasningen har dog vist sig at have en meget positiv indvirkning på plejeforældrene, der i flere tilfælde bliver

positivt overrasket over at kunne se den visuelle udvikling i deres håndtering af børnenes adfærdsvanskeligheder. En forholdsvis ny plejemor siger således:

"Det har fungeret godt. Det har virkelig givet mig meget, at reflektere over. Jeg kunne se, hvordan jeg udviklede mig og fik bedre scores" (plejeforælder)

I denne plejeforælders tilfælde er scoren i PDR indgået som en feedback og afsæt for fælles refleksion. Evaluator finder det oplagt at anvende PDR-scoren i samtaler med plejeforældrene, der således også reflektere over udviklingen over tid og ikke alene i forhold til et konkret emne.

3. Midtvejsstatus på virkningen af KEEP

De forventede virkninger af KEEP er, at plejebørnenes socioemotionelle adfærdsproblemer mindskes, og deres psykiske trivsel højnes. Det forventes at ske som et resultat af, at plejeforældrene lærer nye og konstruktive måder at håndtere børnenes adfærdsvanskeligheder på, og at plejeforældrene oplever at blive mindre stressede¹³ i situationer, hvor børnene udviser adfærdsproblemer, fordi de lærer at fokusere på barnets positive adfærd. Den endelige effektevaluering gennemføres i slutningen af 2017.

I dette kapitel gives en deskriptiv status på udviklingen i den socioemotionelle adfærd (Strengths and Difficulties Questionnaire, SDQ score) hos de plejebørn, hvis plejeforældre har gennemført et KEEP forløb.

De samlede analyser viser et fald i plejebørnenes adfærdsvanskeligheder fra før KEEP forløbets opstart til efter målt ved et fald i den gennemsnitlige SDQ score. Børnenes gennemsnitlige udgangspunkt ligger inden for normalområdet. Opdeles børnene i graden af adfærdsvanskeligheder, ses det, at 64 % af plejebørnene som udgangspunkt befinder sig inden for normalområdet, og at dette tal stiger til 73 %, efter at plejefamilierne har deltaget i et KEEP forløb; 5 % færre befinder sig i grænseområdet og 4 % færre uden for normalområdet efter et KEEP forløb. Ydermere finder vi, at plejeforældrenes stressniveau falder, efter at de har været med i KEEP forløb.

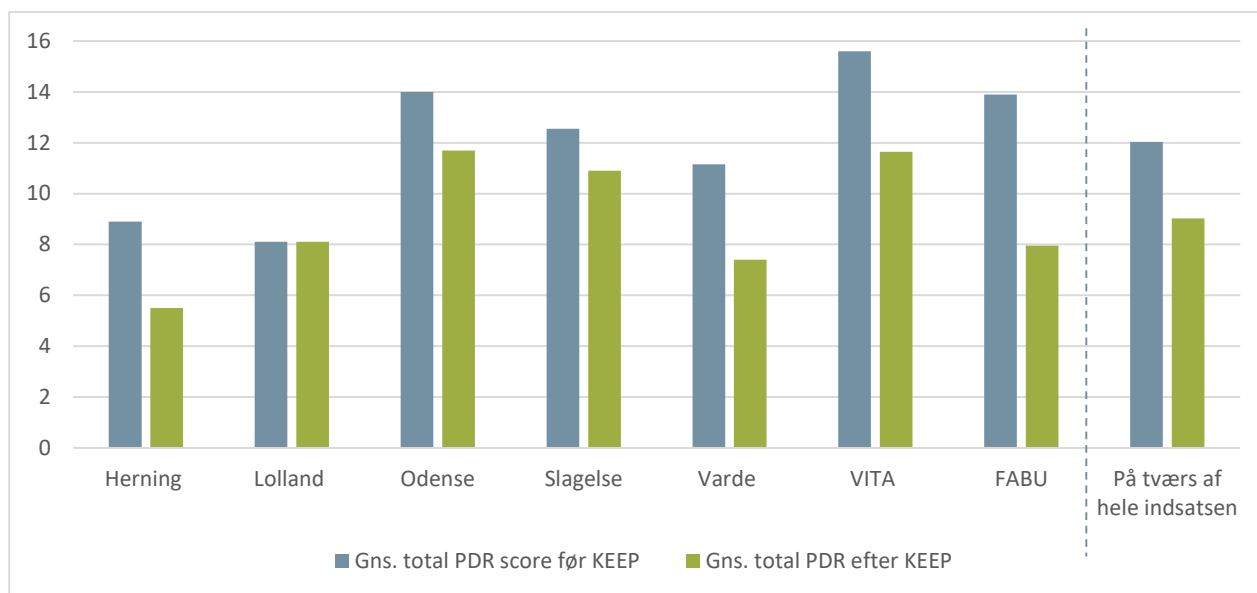
3.1 PLEJEFORÆLDRENES STRESSNIVEAU

PDR består af en liste med 37 mulige adfærdsvanskeligheder. Plejeforældrene bedes i en telefonsamtale med gruppelederen angive, hvilke der har været inden for de sidste 24 timer, og om adfærden ”stressede” dem eller ej. Svarer plejeforældrene ”nej”, giver dette et 0. 1, hvis plejeforældrene svarer ”ja, men det stressede mig/os ikke”, og 2 hvis det er ”ja, og det stressede mig/os”. PDR scoren er summen af alle svarene. Jo højere PDR score, jo højere er plejeforældrenes stress.

Ser vi på udviklingen i blandt alle de plejeforældre, der har gennemført et KEEP forløb, er det tydeligt at se, at plejeforældrene oplever adfærdsvanskelighederne som mindre stressende, efter at de har været på KEEP sammenlignet med før. I figur 3.1 vises den gennemsnitlige PDR score blandt plejeforældre i hver kommune og organisation. På trods af, at udgangspunktet for plejeforældrenes stressniveau er forskelligt fra kommune til kommune og fra organisation til organisation, ser vi en tydelig tendens til, at stressniveauet falder på tværs af alle plejeforældre.

¹³ I nærværende kapitel bruges ordet ”stresset” på trods af, at flere gruppelederen har valgt at bruge andre formuleringer end ordet stresset, når de taler med plejeforældrene ved udfyldelsen af Parents Daily Reports (PDR). Evaluator har besluttet at holde fast i begrebet af to grunde; For det første står ordet ”stresset” i PDR spørgeskemaet, og for det andet benyttes ordet, da der ikke er blevet valgt ét andet fælles begreb.

Figur 3.1: Udvikling i plejeforældrenes gennemsnitlige stressniveau fordelt på kommune og organisation samt på tværs af hele indsatsen dvs. på tværs af alle plejeforældre

Kilde: FIDO databasen, OSLC, 2016

Note: Før måling er gennemsnittet af alle plejeforældres to første målinger, hvor efter måling er for de sidste to målinger
p-værdi for "på tværs af hele indsatsen", $p < 0.0001$

Niveauet blandt plejeforældrene i Lolland Kommune ligger dog stabilt. Dette kan være et udtryk for, at PDR niveauet generelt er lavt blandt de lollandske plejeforældre, og at vi derfor ikke kan forvente at se et væsentligt fald. De lollandske plejeforældre, særligt i det første forløb, har mange års erfaring og anciennitet, hvilket kan være en forklaring på det stabile niveau.

3.2 PLEJEBØRNEGENES ADFÆRDSVANSKELIGHEDER

For at følge børnenes socioemotionelle styrker og vanskeligheder benyttes SDQ spørgsmålene¹⁴. Det forventes, at børnenes psykiske trivsel højnes og problemadfærd mindskes som et resultat af, at plejeforældrene har opnået ny viden og nye værktøjer til at håndtere børnene, og at plejeforældrene nemmere kan overkomme børnenes adfærdsvanskeligheder.

SDQ måler på fem dimensioner af børnenes adfærd: emotionelle problemer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet, venskabsproblemer og prosocial adfærd. Sidstnævnte dimension er en styrke, hvor de andre er vanskeligheder. Scoren for de fire vanskeligheder kan lægges sammen og give en total SDQ score fra 0-40, hvor højere værdier er et udtryk for større vanskeligheder. For prosocial adfærd er det modsat, dvs. højere værdier er et udtryk for prosociale styrker.

¹⁴ www.sdq.dk

3.2.1 Den gennemsnitlige score falder

Ser man på forskellen i den gennemsnitlige total SDQ score for alle plejebørnenes før – og efter målinger fremgår det, at der er sket et mindre fald i plejebørnenes socioemotionelle adfærdsvanskeligheder. Fra at have en gennemsnitlig total SDQ score på 13.6 som udgangspunkt er gennemsnittet efter forløbet 12.8. Begge værdier ligger dog inden for normalområdet (0-15)¹⁵.

Også den prosociale adfærd viser en positiv udvikling. Her skal scoren stige. Gennemsnitsværdien går fra 8.9 som udgangspunkt til 9.6 efter forløbet.

Ser man nærmere på den totale SDQ score og dermed børnenes adfærdsvanskeligheder ses der ingen signifikante forskelle i SDQ scoren udvikling, hvis man sammenligner forskellige aldersgrupper, køn eller kommuner og organisationer.

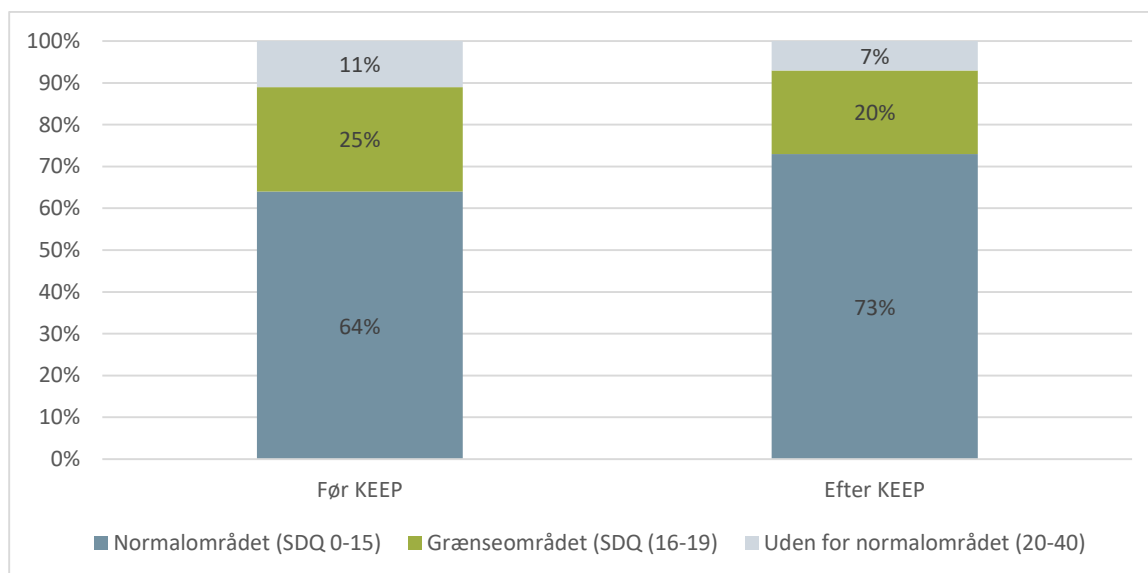
Vi finder altså en mindskelse i plejebørnenes adfærdsvanskeligheder fra før plejefamilierne deltager i KEEP til efter. Der er ikke noget, som tyder på, at faldet i vanskeligheder er størst blandt drenge eller piger eller i bestemte aldersgrupper.

3.2.2 Plejebørn flytter sig til normalområdet

I nedenstående figur vises andelen af plejebørnenes totale SDQ score før og efter forløbet kategoriseret på hhv. normalområdet (0-15), grænseområdet (16-19) og uden for normalområdet (20-40).

¹⁵ www.sdqinfo.org

Figur 3.2: Fordelingen af plejebørnenes totale SDQ score før og efter KEEP på hhv. normal - og grænseområde, samt uden for normalområdet

Kilde: Oxford Research, 2016

Note: SDQ total score er summen af spørgsmålene vedr. adfærdsvanskelighederne dvs. eksklusiv prosocial adfærd

Figuren viser, at 64 % af plejebørnene ligger inden for normalområdet før KEEP iværksættes. Dette tal er højere efter KEEP, hvor man kan se, at det nu er 73 % af plejebørnene, som ligger inden for normalområdet. Figuren viser ydermere, at 5 % færre plejebørn ligger i grænseområdet efter KEEP, og 4 % har flyttet sig væk fra uden for normalområdet. Forskellene er ikke statistisk signifikant forskellige. Dette kan forklares ved, at der er ganske få observationer i hver subgruppe, og at der derfor ikke er nok statistisk styrke til at genere nogle signifikante fund. Dog ser vi en tydelig tendens, der vil blive afdækket yderligere i forbindelse med slutevalueringen i 2017.

4. Metode og datagrundlag

Midtvejsevalueringen er baseret på et solidt datagrundlag med en stor mængde af data fra både kvalitative og kvantitative kilder og metoder.

I forbindelse med opstart af KEEP har evaluator gennemført et interview med alle projektledere. Formålet med interviewet er bl.a. at belyse baggrunden for deltagelse i KEEP, samt hvad projektlederen forventer, der vil opstå af udfordringer i forbindelse med implementeringen. Interviewet med projektlederen bliver gentaget i forbindelse med midtvejsevalueringen for at belyse status for implementeringen (**14 stk. telefoniske interviews med projektleder**).

Der er også gennemført to runder af interviews med to gruppeledere pr. indsats. Første runde gennemføres i umiddelbar forlængelse af medarbejderens uddannelse til KEEP gruppeleder. Formålet er bl.a. at afdække gruppelederens oplevelse af uddannelsen, og om han/hun oplever at være klædt på til at stå for plejeforældreforløbet. Det andet interview bliver gennemført efter, at gruppelederen har afsluttet sit første forløb med plejeforældrene og har bl.a. til formål at afdække metodefideliteten og virkning af indsatsen (**28 stk. telefoniske interviews med gruppeledere**).

Slutteligt er der gennemført interview med et udvalg af plejeforældre, der har gennemført et helt KEEP forløb. Formålet med interviewet er at høre om plejeforældrenes oplevelse af forløbet og dets indflydelse ift. deres eget stressniveau og barnets adfærdsmæssige udvikling (**4 stk. telefoniske interviews med plejeforældre**).

Midtvejsevalueringens **kvantitative datagrundlag** består af følgende:

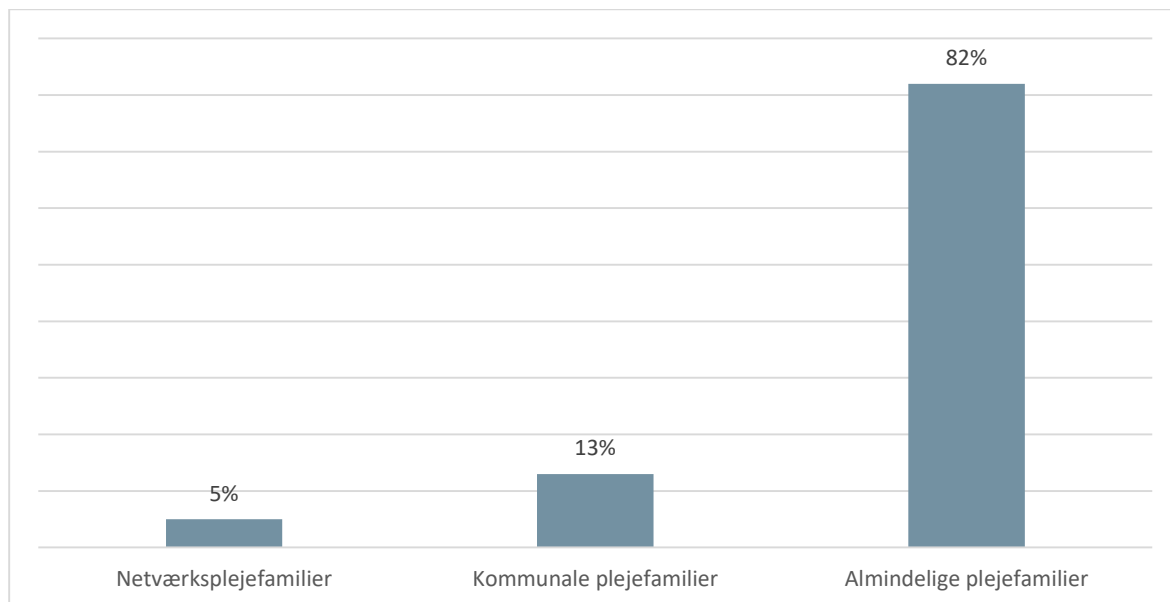
- Metodefideliteten via Facilitator Adherence Rating (FAR), der gennemføres af uddannelsesleverandøren på baggrund af videooptagelse fra KEEP forløb
- Plejeforældrenes deltagelse i KEEP forløbet, samt engagement, der følges af gruppelederen.
- Parent Daily Report (PDR) vedr. plejeforældrestress. Skemaet udfyldes hver uge af gruppelederen i telefonisk samtale med plejeforælderen.
- Plejebørnenes socioemotionelle adfærdsvanskeligheder via Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), der udfyldes om børnene af plejeforældrene før og efter et KEEP forløb
- Plejeforældrenes baggrundsinformationer fx uddannelsesniveau, anciennitet mv. Det er spørgsmål, der stilles til plejeforældrene første gang de udfylder en SDQ på deres plejebørn.
- Registrering af hvert KEEP forløb ift. deltagere, fremmøde mv.

MÅLGRUPPEN

Der er på nuværende tidspunkt gennemført 14 KEEP forløb. Herning, Slagelse, Lolland, Varde og FABU har gennemført to forløb, VITA har gennemført tre forløb, mens Odense endnu kun har gennemført ét forløb. I alt 138 plejeforældre fordelt på 79 plejefamilier har gennemført et KEEP forløb. Det er kun 61 plejefamilier, der er med i den del af midtvejsevalueringens datagrundlag, der omhandler børnenes socioemotionelle udvikling (SDQ). 18 plejeforældre har ikke ønsket at udfylde SDQ målinger på plejebørnene.

Som det er illustreret i figur 4.1 fordeler plejefamilierne sig på 13 % kommunale plejefamilier, 5 % netværksplejefamilier og 82 % almindelige plejefamilier.

Figur 4.1: Fordelingen af plejefamilier

Omkring en tredjedel **honoreres på trin** syv, hvilket er en indikator for, at barnet, de har i pleje, har vanskelige problemstillinger. Inden for de familier, som har gennemført KEEP via en af de deltagende kommuner, honoreres over halvdelen på trin fem og seks, mens størstedelen af deltagerne fra Fonden Vita og FABU ligger på højere honoreringstrin, typisk trin syv og otte.

De nye plejeforældre med 0-1 **års erfaring** udgør 3%, hvorimod størstedelen (40%) har været plejefamilie i mere end 10 . At der er tale om garvede plejefamilier understøttes af, at ca. 40% er fuldtidsplejeforældre.

Størstedelen af plejeforældrene (70%) angiver at have enten en kort videregående **uddannelse** eller en mellem-lang videregående uddannelse, og ca. 40% angiver at have en socialfaglig baggrund.

De 61 plejebørn fordeler sig på 64 % **dreng**e og 36 % **piger**. Det er særligt på 1. forløb, at der er flest drenge.

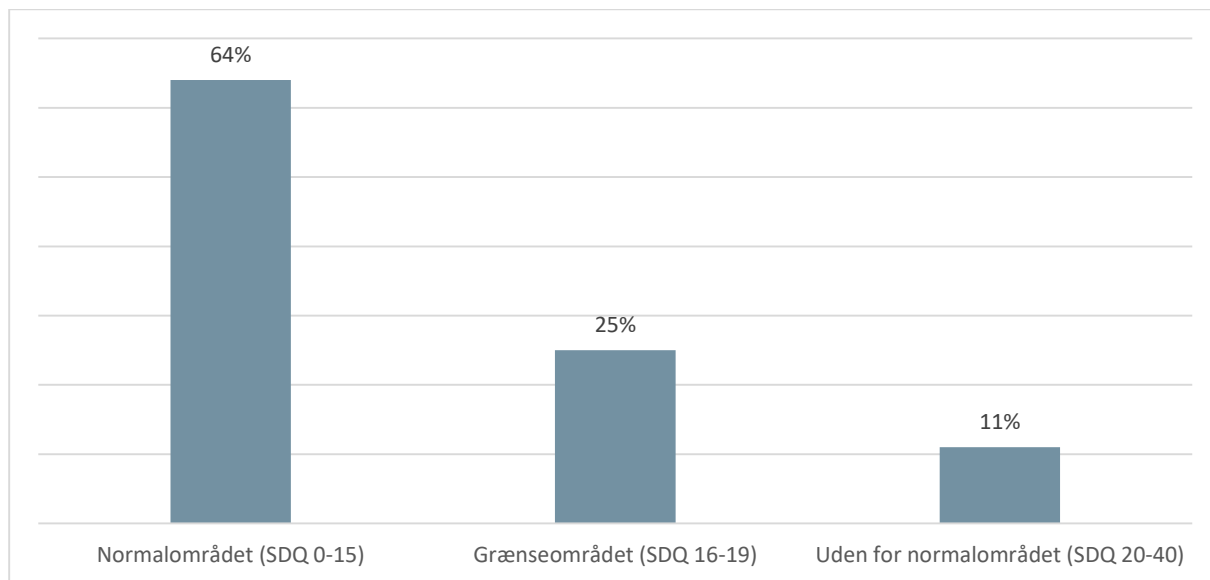
Aldersmæssigt fordeler de sig jævnt i alderen mellem 6 år og 12 år. Der er dog en lidt større andel af børn i alderen 11-12 år på 1. forløb.¹⁶

De enkelte kommuner og organisationer har valgt at rekruttere plejefamilierne på lidt forskellig vis. Nogle har valgt at lave KEEP hold for plejeforældre til børn i den samme aldersgruppe fx i Herning Kommune, hvor børnene kun har været de 12-årige. I Odense Kommune har børnene været 6- og 9-årige, og i FABU har størstedelen været 11-12-årige. I de resterende projekter har alderen på børnene været jævnt fordelt.

¹⁶ Nogle kommuner har prioriteret at starte med denne aldersgruppe

I figur 4.2 vises plejebørnenes SDQ score inden deres plejeforældre deltager i KEEP.

Figur 4.2: Fordelingen af plejebørnenes SDQ score før plejeforældrenes deltagelse i KEEP (udgangspunktet)

Det er ca. 11 % af de deltagende plejebørn, der som udgangspunkt, når de bliver rekrutteret til KEEP, ligger uden for normalområdet ift. socioemotionelle adfærdsvanskeligheder målt på en total SDQ score mellem 20-40¹⁷. 25 % er i grænseområdet med en total SDQ score mellem 16-19, og de resterende 64 % ligger i normalområdet med total SDQ mellem 0-15.

¹⁷ www.sdq.org

Litteratur

Ankestyrelsen (2014): Samarbejde mellem plejefamilier og kommuner.

Bergström et al. (2013): Etablering av föräldrautbildning KEEP med inriktning mod familjehem, *Reports in Social Work, Lund Universitet*

Degarmon et al. (2009): Foster Parten Intervention Engagement Moderating Child Behavior Problems and Placement Disruption, *Soc Work Pract*, July 1; 19(4): 423-433

Fixen et al. (2005): Implementation research: A Synthesis of the Literature, *Tampa Florida*

Greeno et al. (2016): Effects of a Foster Parents Training Intervention, *Journal of Child and Family Studies*, vol. 25, pp 1991-2000

Hildebrandt og Brandi (2006): Forandringsledelse, *Børsens Forlag*

Kotter, J.P. (1996): Leading Change, *Harvard Business School Press*

Price et al. (2012): Effectiveness of the Keep Foster Parent Intervention during an Implementation Trial, *Child Youth Serv Rev*, 34(12): pp. 2487-2494

Wiggins et al. (2010): Implementing evidence based programmes in children's services: Key issues for success, *Department for Education, Research Report*

Links:

www.socialstyrelsen.dk

www.sdq.dk

www.sdq.org

www.sdqinfo.org

www.oslc.org

DANMARK

Oxford Research A/S
Falkoner Allé 20
2000 Frederiksberg
Danmark
Tel: (+45) 3369 1369
office@oxfordresearch.dk

NORGE

Oxford Research AS
Østre Strandgate 1
4610 Kristiansand
Norge
Tel: (+47) 4000 5793
post@oxford.no

SVERIGE

Oxford Research AB
Norrandsgatan 11
103 93 Stockholm
Sverige
Tel: (+46) 08 240 700
office@oxfordresearch.se

FINLAND

Oxford Research Oy
Helsinki:
Fredrikinkatu 61a, 6krs.
00100 Helsinki, Suomi
www.oxfordresearch.fi
office@oxfordresearch.fi

BRUXELLES

Oxford Research
C/o ENSR
5. Rue Archimède
Box 4, 1000 Brussels
www.oxfordresearch.eu
office@oxfordresearch.eu